

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ
στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης

Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία των Οδηγιών (ΕΕ) 2016/800, (ΕΕ) 2017/1371, (ΕΕ) 2017/541, (ΕΕ) 2016/1919, Οδηγίας 2014/57/ΕΕ, κύρωση του Μνημονίου Διοικητικής Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως της Κυπριακής Δημοκρατίας, τροποποιήσεις του ν. 3663/2008 (Α΄99) προς εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727 και άλλες διατάξεις

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

I. ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/800 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2016 σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών

Α΄. – ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. - Με το παρόν σχέδιο νόμου ενσωματώνεται στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2016/800 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2016 σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών. Η δράση και νομοθέτηση στον τομέα αυτό θεωρείται μέρος της διαδικασίας υλοποίησης της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης ως θεμελιώδους αρχής για τη δημιουργία ενός πραγματικού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και ερείδεται στο άρθρο 82 παράγραφος 2 στοιχείο β της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκεί προβλέπεται ότι η τελευταία, μέσω οδηγιών, μπορεί να θεσπίζει ελάχιστους κανόνες για τα δικαιώματα των προσώπων στην ποινική διαδικασία, όταν είναι απαραίτητο για να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών, καθώς και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές διαστάσεις.

2. – Παρά το γεγονός ότι τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι συμβαλλόμενα μέρη της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και της σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, η πείρα έχει αποδείξει ότι το γεγονός αυτό από μόνο του δεν εξασφαλίζει πάντοτε επαρκή βαθμό εμπιστοσύνης στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης όλων των κρατών μελών. Με τη θέσπιση κοινών ελάχιστων κανόνων για την προστασία των δικονομικών δικαιωμάτων των ανηλίκων που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι, ενισχύεται η εμπιστοσύνη των κρατών μελών στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης των άλλων κρατών μελών και, με τον τρόπο αυτό,

βελτιώνεται η αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις. Οι εν λόγω κοινοί ελάχιστοι κανόνες οδηγούν, επίσης, στην άρση των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών στην επικράτεια όλων των κρατών μελών.

3. – Σκοπός του παρόντος σχεδίου νόμου, με το οποίο ενσωματώνεται η ανωτέρω Οδηγία στην ελληνική έννομη τάξη, είναι η θέσπιση δικονομικών εγγυήσεων με τις οποίες εξασφαλίζεται ότι οι ανήλικοι, δηλαδή, άτομα κάτω των 18 ετών, που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, θα είναι ικανοί να κατανοούν και να παρακολουθούν τις εν λόγω διαδικασίες και να ασκούν το δικαίωμά τους σε δίκαιη δίκη.

4. – Στις 30 Νοεμβρίου 2009, το Συμβούλιο εξέδωσε ψήφισμα για έναν οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες («οδικός χάρτης»), διαπιστώνοντας ότι: «Η αμοιβαία αναγνώριση προϋποθέτει ότι οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών εμπιστεύονται τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης των άλλων κρατών μελών. Προκειμένου να ενισχυθεί η αμοιβαία εμπιστοσύνη εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι αναγκαίο να υπάρχουν, παράλληλα με τη Σύμβαση, κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την προστασία των δικονομικών δικαιωμάτων, οι οποίοι να τηρούνται και να εφαρμόζονται ορθώς στα κράτη μέλη. Ωστόσο, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στον τομέα της δικαστικής και αστυνομικής συνεργασίας σχετικά με μέτρα τα οποία διευκολύνουν την άσκηση ποινικής δίωξης. Είναι πλέον καιρός να αναληφθεί δράση ώστε να βελτιωθεί η ισορροπία ανάμεσα στα μέτρα αυτά και στην προστασία των ατομικών δικονομικών δικαιωμάτων. Θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την ενίσχυση των δικονομικών εγγυήσεων και του σεβασμού του κράτους δικαίου κατά τις ποινικές διαδικασίες, ανεξάρτητα από τον τόπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον οποίο αποφασίζουν να ταξιδέψουν, να σπουδάσουν, να εργασθούν ή να ζήσουν οι πολίτες». Με τον οδικό χάρτη ζητείται, βάσει σταδιακής προσέγγισης, η έγκριση μέτρων όσον αφορά το δικαίωμα μετάφρασης και διερμηνείας (μέτρο Α), το δικαίωμα ενημέρωσης για τα δικαιώματα και τις κατηγορίες (μέτρο Β), το δικαίωμα σε νομικές συμβουλές και σε δικαστική αρωγή (μέτρο Γ), το δικαίωμα επικοινωνίας με συγγενείς, εργοδότες και προξενικές αρχές (μέτρο Δ) και τις ειδικές διασφαλίσεις για ευάλωτους υπόπτους ή κατηγορουμένους (μέτρο Ε). Στον οδικό χάρτη επισημαίνεται ότι η σειρά των δικαιωμάτων είναι ενδεικτική, γεγονός που υποδηλώνει ότι μπορεί να μεταβάλλεται ανάλογα με τις προτεραιότητες. Ο οδικός χάρτης έχει σχεδιασθεί ώστε να λειτουργεί ως σύνολο οφέλη του θα γίνουν πλήρως αισθητά μόνον όταν θα έχει εφαρμοσθεί στο σύνολό του.

5. – Στις 11 Δεκεμβρίου 2009, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για τον οδικό χάρτη και τον κατέστησε μέρος του «Προγράμματος της Στοκχόλμης – Μια ανοικτή και ασφαλής Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες» (σημείο 2.4). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογράμμισε τον μη εξαντλητικό χαρακτήρα του οδικού χάρτη, καλώντας την Επιτροπή να εξετάσει περαιτέρω στοιχεία των ελάχιστων δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων και κατηγορουμένων και να εκτιμήσει κατά πόσο πρέπει να εξεταστούν άλλα ζητήματα, όπως το τεκμήριο της αθωότητας, για την προώθηση της βελτίωσης της συνεργασίας στον τομέα αυτό. Σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα κατά τις ποινικές διαδικασίες, έχουν εκδοθεί τέσσερα μέτρα σύμφωνα με τον οδικό χάρτη, δηλαδή, οι οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2010/64/ΕΕ (της 20ής

Οκτωβρίου 2010, σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία, η οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με το ν. 4236/2014), 2012/13/ΕΕ (σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, η οποία ενσωματώθηκε ομοίως στο ελληνικό δίκαιο με το ν. 4236/2014), 2013/48/ΕΕ (της 22ας Οκτωβρίου 2013, σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας και διαδικασίας εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, καθώς και σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας και με το δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με προξενικές αρχές κατά τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας, η οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με το ν. 4478/2017) και 2016/343/ΕΕ (για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, η οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με το ν. 4596/2019).

B. – ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1 – Στο άρθρο 1 ορίζεται ότι το παρόν σχέδιο νόμου εφαρμόζεται σε ανήλικους που: α) είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας ή β) υπόκεινται σε διαδικασία ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, κατ' εφαρμογή του ν. 3251/2004.

2. – Στο άρθρο 2 προσδιορίζεται το πεδίο της εφαρμογής του, σύμφωνα με το άρθρο 2 της Οδηγίας. Κατά την Οδηγία, η προστασία παρέχεται μέχρι η τελική επί της κατηγορίας απόφαση να καταστεί «οριστική». Η Οδηγία χρησιμοποιεί τον όρο «οριστική» («final»), με τον οποίο νοείται το απρόσβλητο αυτής με ένδικα μέσα ως προϋπόθεση της παραγωγής δεδικασμένου, όπως προκύπτει από τη σχετική νομολογία του ΔΕΕ. Πρόκειται, δηλαδή, για τις αποφάσεις που καλούνται στην ελληνική ποινική δικονομία «αμετάκλητες». Επιπλέον, ορίζεται ότι το παρόν σχέδιο δεν εφαρμόζεται σε ήσσονος σημασίας αδικήματα, που τέτοια είναι εκείνα για τα οποία απειλείται στο νόμο φυλάκιση με ελάχιστο όριο κατώτερο των έξι (6) μηνών. Χαρακτηρίζονται δε, τα ανωτέρω, ως ήσσονος σημασίας, καθώς μετά τη ισχύ του άρθρου 127 του νέου Ποινικού Κώδικα μπορεί να επιβληθεί περιορισμός σε ειδικό κατάσταση νέων σε πράξεις, τις οποίες αν τις τελούσε ενήλικος, θα ήταν κακούργημα και εμπεριέχει στοιχεία βίας ή στρέφεται κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας. Συνεπώς, αφού για όλα τα λοιπά κακούργηματα που συνιστούν την πλειονότητα αυτών, αλλά και για τα πλημμελήματα, μπορούν να επιβληθούν μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, αποκλεισμένου του περιορισμού σε ειδικό κατάσταση νέων, δικαιολογείται ο χαρακτηρισμός των αδικημάτων για τα οποία απειλείται στο νόμο φυλάκιση με ελάχιστο όριο κατώτερο των έξι (6) μηνών, ως αδικήματα ήσσονος σημασίας. Σε κάθε δε περίπτωση, εφαρμόζεται πλήρως, όταν ο ανήλικος έχει στερηθεί την ελευθερία του, ανεξάρτητα από το στάδιο της ποινικής διαδικασίας.

3. – Στο άρθρο 3 προσδιορίζονται βασικοί όροι του παρόντος σχεδίου νόμου, όπως «ανήλικος», «ασκών τη γονική μέριμνα» και «γονική μέριμνα». Διευκρινίζεται δε, ότι όταν είναι αβέβαιο, βάσει εγγράφων ή ιατρικής εξέτασης ή άλλων αποδεικτικών στοιχείων, εάν το πρόσωπο είναι άνω ή κάτω των δεκαοκτώ (18) ετών, τότε τεκμαίρεται ότι είναι ανήλικο.

4. – Στα άρθρα 4 και 5 προσδιορίζεται η ενημέρωση του ανηλίκου και του ασκούντος τη γονική μέριμνα αυτού, ως προς το ποια δικαιώματα που προβλέπονται στο παρόν σχέδιο, δικαιούνται να ασκήσουν ανά στάδιο της ποινικής διαδικασίας. Τα άρθρα αυτά συμπληρώνουν τις διατάξεις των Οδηγιών 2012/13/ΕΕ και 2013/48/ΕΕ, οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με τους νόμους 4236/2014 και 4478/2017, αντίστοιχα, προβλέποντας περαιτέρω εγγυήσεις, όσον αφορά την ενημέρωση που πρέπει να παρέχεται στον ανήλικο και στον ασκούντα τη γονική μέριμνα αυτού, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ανάγκες και τα ευάλωτα σημεία των ανηλίκων.

5. – Συμπληρωματικά στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/48/ΕΕ, η οποία έχει ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 4478/1017, το άρθρο 6 προβλέπει το δικαίωμα του ανηλίκου να έχει πρόσβαση σε δικηγόρο. Ειδικότερα, προσδιορίζει το χρονικό σημείο από το οποίο δικαιούται ο ανήλικος αυτής της συνδρομής, καθώς και το περιεχόμενο αυτής. Επίσης, προσδιορίζονται οι περιπτώσεις, κατά τις οποίες η συνδρομή του δικηγόρου είναι υποχρεωτική, καθώς και οι παρεκκλίσεις από το ανωτέρω δικαίωμα, χωρίς να θίγουν αυτές το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο, σύμφωνα με την ως άνω Οδηγία 2013/48/ΕΕ, ή το δικαίωμα δικαστικής συνδρομής, σύμφωνα με τον Χάρτη, την ΕΣΔΑ, το εθνικό δίκαιο και άλλες διατάξεις του ενωσιακού δικαίου. Επισημαίνεται ότι το απόρρητο της επικοινωνίας μεταξύ του ανηλίκου και του δικηγόρου του είναι βασικό στοιχείο για να εξασφαλιστεί η ουσιαστική άσκηση των δικαιωμάτων υπεράσπισης και αποτελεί ουσιαστικό μέρος του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη. Το απόρρητο της κάθε μορφής επικοινωνίας διασφαλίζεται απαρέγκλιτα, χωρίς να θίγονται οι διαδικασίες που ρυθμίζουν την κατάσταση, κατά την οποία συντρέχουν αντικειμενικές και τεκμηριωμένες περιστάσεις που γεννούν την υποψία ότι ο δικηγόρος εμπλέκεται σε ποινικό αδίκημα με τον ανήλικο. Οποιαδήποτε εγκληματική δραστηριότητα εκ μέρους του δικηγόρου δεν θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως θεμιτή συνδρομή προς τον ανήλικο. Οι μηχανισμοί ελέγχου αποστολών παράνομων αντικειμένων σε χώρους κράτησης δεν αντιβαίνει στο απόρρητο της επικοινωνίας, υπό τον όρο ότι οι μηχανισμοί ελέγχου δεν επιτρέπουν στις αρμόδιες αρχές να διαβάζουν την επικοινωνία μεταξύ του ανηλίκου και του δικηγόρου του. Η παραβίαση του απορρήτου συγχωρείται, αφενός μεν, σε περίπτωση που συμβαίνει παρεμπιπτόντως, κατά τη διενέργεια νόμιμης έρευνας από τις αρμόδιες αρχές, αφετέρου δε, σε περίπτωση που πραγματοποιείται, για παράδειγμα, από την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών, για λόγους εθνικής ασφάλειας, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) ή για λόγο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 72 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), σύμφωνα με το οποίο ο τίτλος V του μέρους III της ΣΛΕΕ, σχετικά με τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, δεν θίγει την άσκηση των ευθυνών που εμπίπτουν στα κράτη μέλη για την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας.

6. – Με την προτεινόμενη διάταξη του άρθρου 7 ρυθμίζεται το δικαίωμα του ανηλίκου σε ατομική αξιολόγηση, η οποία συνίσταται στη συγκέντρωση πληροφοριών, οι οποίες αποτελούν το περιεχόμενο σχετικής έκθεσης κοινωνικής έρευνας, αναφορικά με την προσωπικότητα, το οικονομικό, κοινωνικό και οικογενειακό του περιβάλλον, καθώς και την ψυχική, σωματική και διανοητική του κατάσταση. Θεσπίζεται δε, Επιστημονική Ομάδα Εκτίμησης Ανηλίκων Δραστών, που απαρτίζεται από ειδικούς επαγγελματίες, προκειμένου

να συνδράμει τον αρμόδιο Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, σε περίπτωση που η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής κρίνει ότι απαιτείται εξειδικευμένη αξιολόγηση για την εκτίμηση της ψυχικής υγείας του ανηλίκου, καθώς και για τη διάγνωση διαταραχών εθισμού. Στην προτεινόμενη ρύθμιση περιγράφονται λεπτομερώς τα θέματα της συγκρότησης και σύνθεσης της ανωτέρω Επιστημονικής Ομάδας.

7. - Με τα επόμενα άρθρα 8 και 9 ρυθμίζονται με λεπτομερή τρόπο τα δικαιώματα του ανηλίκου σε ιατρική εξέταση και οπτικοακουστική καταγραφή της κατάθεσής του ενώπιον των αρμόδιων αρχών. Η δε οπτικοακουστική καταγραφή δεν απαιτείται κατά την ακροαματική διαδικασία.

8. – Στο άρθρο 10 περιγράφονται τα αναμορφωτικά και θεραπευτικά μέτρα που μπορούν να επιβληθούν στους ανήλικους.

9. - Στο άρθρο 11 περιγράφονται τα ειδικά μέτρα μεταχείρισης που λαμβάνονται, όταν οι ανήλικοι στερούνται την ελευθερία τους. Προβλέπονται χωριστοί χώροι κράτησης ανηλίκων και ενηλίκων, δυνατότητα παραμονής τους σε αυτούς μέχρι και τη συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας, προς ολοκλήρωση των μορφωτικών ή επαγγελματικών προγραμμάτων, λαμβάνονται μέτρα προστασίας της πνευματικής και σωματικής τους ανάπτυξης, της εκπαίδευσης και κατάρτισής τους και της άσκησης του δικαιώματός τους στην οικογενειακή τους ζωή, καθώς και μέτρα εξασφάλισης της επανένταξής τους στην κοινωνία, της θρησκευτικής τους ελευθερίας και των πεποιθήσεών τους. Εκ των ανωτέρω μέτρων λαμβάνονται κάθε φορά εκείνα που είναι πρόσφορα, ανάλογα και κατάλληλα με τη φύση και τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας.

10. – Με το άρθρο 12 διασφαλίζεται η κατ' απόλυτη προτεραιότητα διεξαγωγή των ποινικών υποθέσεων ανηλίκων δραστών και ο τρόπος εξέτασής τους. Ειδικότερα, με την προτεινόμενη ρύθμιση της παραγράφου 2 περίπτωση (δ) του άρθρου αυτού, θεσπίζεται η υποχρεωτική παράσταση ειδικού επαγγελματία μέλους της Επιστημονικής Ομάδας Εκτίμησης του άρθρου 7, κατά την εξέταση του ανηλίκου που είναι ύποπτος ή κατηγορούμενος για συγκεκριμένα αδικήματα, όπως αυτά απαριθμούνται στο άρθρο 12, ενώ για τα λοιπά κακουργήματα η παράστασή του είναι δυνατή.

11. – Στο άρθρο 13 ρυθμίζεται λεπτομερώς το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής των ανηλίκων, κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας. Σε περίπτωση παραβίασης αυτού του δικαιώματος, επιλέγεται ως κύρωση η προβλεπόμενη στην παράγραφο 3 του άρθρου 8 του ν. 3090/2002, ενώ για τη δυνατότητα του Δικαστηρίου Ανηλίκων να απομακρύνει τον ανήλικο κατηγορούμενο από το ακροατήριο, επαναλαμβάνεται η ρύθμιση της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του ν. 3315/1955.

12. – Το άρθρο 14 προβλέπει το δικαίωμα του ανηλίκου να συνοδεύεται από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα αυτού ή από άλλον κατάλληλο ενήλικα. Ειδικά, ωστόσο, κατά το στάδιο της προδικασίας, προβλέπεται παρέκκλιση από το ως άνω δικαίωμα, όταν η παρουσία των προσώπων αυτών: α) δεν εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του ανηλίκου ή β) δυσχεραίνει την πρόοδο της ποινικής διαδικασίας.

13. - Το άρθρο 15 ορίζει ποια από τα δικαιώματα που προβλέπει το παρόν σχέδιο νόμου εφαρμόζονται και κατά τη διαδικασία εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης ανηλίκου, καθώς και τη διαδικασία εκτέλεσης του εντάλματος.

14. - Στην ελληνική έννομη τάξη το δικαίωμα νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος, ρυθμίζεται με το ν. 3226/2004. Με την προτεινόμενη διάταξη ρυθμίζεται το ως άνω δικαίωμα και για τους ανηλίκους υπόπτους ή κατηγορούμενους.

15. - Οι υπάλληλοι υπηρεσιών και οι επαγγελματίες που έρχονται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους σε επαφή με ανήλικο ύποπτο ή κατηγορούμενο, πρέπει να έχουν επαρκείς γνώσεις, ώστε να κατανοούν τις ανάγκες του και έτσι να παράσχουν την κατάλληλη συνδρομή σε αυτό. Το άρθρο 17 ορίζει τους θεσμικούς φορείς που είναι αρμόδιοι να διασφαλίζουν τη διαρκή κατάρτιση των ως άνω υπαλλήλων και επαγγελματιών.

16. - Το άρθρο 18 εισάγει αναλυτικές υποχρεώσεις τήρησης στατιστικών στοιχείων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 21 της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας 2016/800/ΕΕ.

17. - Στο άρθρο 19 ορίζεται ότι τα έξοδα που προκύπτουν από την εφαρμογή των άρθρων 7, 8 και 9 του παρόντος σχεδίου, βαρύνουν το Δημόσιο, ανεξάρτητα από την έκβαση της διαδικασίας, προβλέποντας, ωστόσο, κατ' εξαίρεση, ότι το Δημόσιο δεν βαρύνεται με τα έξοδα που προκύπτουν από την εφαρμογή του άρθρου 8, εφόσον αυτά καλύπτονται από ιατρική ασφάλιση.

18.- Με το άρθρο 20 καταργούνται τα εδάφια (β), (γ) και (δ) της παραγράφου 2 του άρθρου 239 ΚΠΔ, καθόσον τα σχετικά θέματα ρυθμίζονται στο άρθρο 7 του παρόντος.

19. - Τα δικαιώματα του παρόντος σχεδίου παρέχονται χωρίς κάποια διάκριση για οποιονδήποτε λόγο, όπως είναι η φυλή, το χρώμα, το φύλο, ο γενετήσιος προσανατολισμός, η γλώσσα, η θρησκεία, τα πολιτικά φρονήματα ή άλλη γνώμη, η ιθαγένεια, η εθνοτική ή κοινωνική προέλευση, η περιουσία, η αναπηρία ή η γέννηση.

20. - Το παρόν σχέδιο νόμου είναι εναρμονισμένο με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη και την ΕΣΔΑ, συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, του δικαιώματος στην ελευθερία και στην ασφάλεια, του σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, του δικαιώματος στην ακεραιότητα του προσώπου, των δικαιωμάτων του παιδιού, της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρίες, του δικαιώματος αποτελεσματικού μέσου ένδικης προστασίας και του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, του τεκμηρίου αθωότητας και των δικαιωμάτων υπεράσπισης.

21. - Σημειώνεται ότι δεν κρίθηκε αναγκαία η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη, με εισαγωγή ειδικών ρυθμίσεων των άρθρων 10, 12 παρ.5, 16 και 19 της Οδηγίας, καθόσον υφίστανται ήδη νομοθετικές διατάξεις επί των διαλαμβανόμενων στα σχετικά άρθρα στον

Ποινικό Κώδικα, στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, στον Σωφρονιστικό Κώδικα και στον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας των Ειδικών Καταστημάτων Κράτησης Νέων.

II. ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2017, σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης

A. Γενικό Μέρος

1. Η προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προωθήσει κοινές ουσιαστικές ποινικές διατάξεις στα κράτη-μέλη, με τις οποίες θα προστατεύονται αποτελεσματικά τα οικονομικά της συμφέροντα από πράξεις προσβολής αυτών, έχει να επιδείξει μια μακρά ιστορική πορεία. Ο τελευταίος σταθμός σ' αυτήν την πορεία ήταν η Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2017, «σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης» (ΕΕ L 198/28.7.2017, σ. 29 επ.), αναφερόμενης εφεξής χάριν συντομίας ως η «Οδηγία». Η Οδηγία τελεί σε άμεση λειτουργική συνάφεια με τον λίγο αργότερα υιοθετηθέντα Κανονισμό (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2017, «σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας» (ΕΕ L 283/31.10.2017, σ. 1 επ.), αφού τα αδικήματα που προβλέπει αποτελούν το κεντρικό σημείο αναφοράς και για την οριοθέτηση (της συντρέχουσας με αυτής των εθνικών αρχών) καθ' ύλην αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Το παρόν σχέδιο νόμου έχει ως στόχο την ενσωμάτωση της Οδηγίας στην ελληνική έννομη τάξη.

2. Η Οδηγία αντικατέστησε τη Σύμβαση «για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων» της 26-7-1995 (γνωστής και ως Σύμβαση PIF), που είχε καταρτισθεί με βάση το άρθρο Κ3 της ΣΕΕ, καθώς και τα συναφή με αυτήν Πρωτόκολλα της 27-9-1996, της 29-11-1996 και της 19-6-1997 (άρθρο 16 της Οδηγίας). Τα κανονιστικά αυτά κείμενα αποτελούσαν, ως σύνολο, τον αμέσως προηγούμενο σημαντικό σταθμό στην προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης να θέσει τους κοινούς ελάχιστους ουσιαστικούς ποινικούς κανόνες για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της, και είχαν κυρωθεί στη χώρα μας με τον ν. 2803/2000 «Κύρωση της Σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των συναφών με αυτήν Πρωτοκόλλων» (Α' 48). Ειδικότερα, ο συγκεκριμένος νόμος επεδίωξε να εγκαθιδρύσει ένα ειδικό σύστημα προστασίας, το οποίο θα υπερίσχυε λόγω της ειδικότητάς του έναντι των διατάξεων του ΠΚ για τα περιουσιακά αδικήματα, οι οποίες, σε συνδυασμό και με τις διατάξεις του ν. 1608/1950, εφαρμόζονταν παραδοσιακά για την προστασία της ελληνικής δημόσιας περιουσίας. Σε ό,τι αφορά το ρυθμιστικό του αντικείμενο ο ν. 2803/2000 συμπληρωνόταν από ένα ακόμη ειδικό νομοθέτημα, τον Τελωνειακό Κώδικα, ο οποίος, ήδη από το έτος 2001, όταν ο παλαιός ν. 1165/1918 «Περί Τελωνειακού Κώδικος» (Α' 59) αντικαταστάθηκε από τον ν. 2960/2001 «Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας» (Α' 265), συμπεριέλαβε ρητά στη νομοτυπική περιγραφή των αδικημάτων που τυποποιούσε και τις πράξεις διαφυγής δασμών και λοιπών επιβαρύνσεων που εισπράττονται από τα ελληνικά Τελωνεία για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 155 ΕΤΚ). Στο πέρασμα του

χρόνου, μάλλον σιωπηρά, η νομολογία περιόρισε την εφαρμογή του ν. 2803/2000 κυρίως σε περιπτώσεις απάτης ως προς τις ενωσιακές ενισχύσεις ή εν γένει ως προς άλλες δαπάνες καλυπτόμενες από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ για τις προσβολές των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων, οι οποίες συνδέονταν με τη διαφυγή της καταβολής δασμών ή άλλων επιβαρύνσεων που εισπράττονται για λογαριασμό της από τα ελληνικά Τελωνεία, επικράτησε να εφαρμόζεται ο ΕΤΚ. Συναφώς σημειώνεται επίσης ότι ο ν. 2803/2000, ακολουθώντας τις θέσεις της επεξηγηματικής έκθεσης της Σύμβασης ΡΙΦ, δεν περιέλαβε στην προστατευτική εμβέλεια των διατάξεών του όλους τους πόρους του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλα εν γένει τα περιουσιακά της στοιχεία. Έτσι, λ.χ., έθεσε εκτός της ρυθμιστικής του εμβέλειας, με ρητή μνεία στην αιτιολογική του έκθεση, τους ίδιους πόρους της Ένωσης από τα ποσά που της καταβάλλουν τα κράτη-μέλη κατ' εφαρμογή ενιαίου συντελεστή στις εναρμονισμένες βάσεις υπολογισμού του ΦΠΑ. Περαιτέρω, περιορίστηκε στην τυποποίηση συγκεκριμένων μόνο μορφών προσβολής, σε συμφωνία με τις διατάξεις της Σύμβασης ΡΙΦ και των Πρωτοκόλλων της, θέτοντας δικά του πλαίσια ποινών, χωρίς οι συγκεκριμένες μορφές προσβολής ή τα οικεία πλαίσια ποινών να τελούν κατ' ανάγκη σε αντιστοιχία με αυτά που προβλέπονταν στις διατάξεις του ΠΚ και του ν. 1608/1950 που εφαρμόζονταν για προσβολές της ελληνικής δημόσιας περιουσίας.

3. Η Οδηγία, προϊόν μακρόχρονης επεξεργασίας και έντονης διαμάχης μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών-μελών, τόσο σε ό,τι αφορά τη νομική της βάση (ως τέτοια επιλέχθηκε, τελικά, το άρθρο 83 παρ. 2 ΣΛΕΕ και όχι, όπως επεδίωκε η Επιτροπή, το άρθρο 325 ΣΛΕΕ), όσο και σε ό,τι αφορά την εμβέλειά της (η οποία επιδιώκει πλέον να καταλάβει όλους τους άμεσους ή έμμεσους πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλα τα περιουσιακά της στοιχεία) ορίζει τα ενωσιακά οικονομικά συμφέροντα, στο άρθρο 2 παρ. 1, ως το «σύνολο των εσόδων, δαπανών και στοιχείων ενεργητικού που καλύπτονται, αποκτώνται μέσω ή οφείλονται: i) στον προϋπολογισμό της Ένωσης· ii) στους προϋπολογισμούς των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης που έχουν ιδρυθεί δυνάμει των Συνθηκών ή στους προϋπολογισμούς των οποίων αυτά ασκούν άμεσα ή έμμεσα τη διαχείριση και εποπτεία», οριοθετώντας έτσι το προστατευτέο με τις διατάξεις της έννομο αγαθό κατά τρόπο ευρύτερο από αυτόν με τον οποίο η ελληνική έννομη τάξη οριοθετεί τα έννομα αγαθά της ιδιοκτησίας και περιουσίας στις διατάξεις του Ειδικού Μέρους του ΠΚ που αφορούν την προστασία των οικείων αγαθών. Στην έννοια των εν λόγω συμφερόντων εντάσσονται, λ.χ. ενόψει του παραπάνω ορισμού, ακόμη και πρόστιμα που επιβάλλονται από την Επιτροπή κατά την εφαρμογή του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού ή συνεισφορές που οφείλονται από τρίτα κράτη στο πλαίσιο υλοποίησης κοινών προγραμμάτων με την Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή πόροι που ενδεχομένως, λόγω των ιδιόμορφων χαρακτηριστικών τους, δεν εμπίπτουν στην έννοια της «περιουσίας» του 23ου κεφαλαίου του ΠΚ. Περαιτέρω, η Οδηγία αξιώνει την ποινικοποίηση και τρόπων προσβολής των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων, οι οποίοι βγαίνουν πέραν του πεδίου που οριοθετούν τα άρθρα 375, 386, 386Α, 386Β και 390 ΠΚ. Έτσι, π.χ., το άρθρο 3 παρ. 2 της Οδηγίας δεν περιορίζει τις ψευδείς παραστάσεις ή τις αθέμιτες παραλείψεις σε «γεγονότα», όπως ο όρος αυτός ερμηνεύεται στο πλαίσιο του άρθρου 386 ΠΚ, ούτε απαιτεί να ανάγεται η περιουσιακή βλάβη οπωσδήποτε σε πλάνη του διαθέτοντα, προκληθείσα λόγω των ενεργειών ή παραλείψεων του δράστη, ούτε εξαρτά κατά κανόνα τη θεμελίωση ευθύνης από την ύπαρξη σκοπού παράνομου περιουσιακού οφέλους (τούτο συμβαίνει μόνο στην περίπτωση της διάταξης του άρθρου 3 παρ. 2 στοιχ. β' της Οδηγίας). Επίσης, το άρθρο 4 παρ. 3 της Οδηγίας δεν υιοθετεί

κατ' ανάγκη τη θεωρία της κατάχρησης, όταν ζητά την ποινικοποίηση άπιστων διαχειριστικών πράξεων, όπως γίνεται δεκτό ότι συμβαίνει στο πλαίσιο του άρθρου 390 ΠΚ, ούτε θέτει ως προϋπόθεση για τη θεμελίωση του αδικήματος, που από αυτήν χαρακτηρίζεται ως «υπεξαίρεση», την ύπαρξη «πράγματος» δεκτικού δικαιώματος κυριότητας ή την ύπαρξη «ιδιοποίησης», όπως τούτο γίνεται στο άρθρο 375 ΠΚ. Πολύ περισσότερο, από τη διατύπωση του άρθρου 4 παρ. 3 της Οδηγίας προκύπτει η επιδίωξη ποινικοποίησης όλων των πράξεων αθέμιτης εκμετάλλευσης εν γένει περιουσιακών στοιχείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης από πρόσωπα που φέρουν την ιδιότητα του υπαλλήλου. Τέλος, ακόμη και σε περιπτώσεις μερικής σύμπτωσης σε ό, τι αφορά το περιουσιακό μέγεθος που χρήζει προστασίας, όπως π.χ. στην περίπτωση του άρθρου 3 παρ. 2 στοιχ. δ' της Οδηγίας που αφορά τον ΦΠΑ, η Οδηγία απαιτεί διατάξεις που να θέτουν υπό προστασία τις εισπράξεις ΦΠΑ στο σύνολό τους, ανεξαρτήτως του κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον οποίο αυτός είναι αποδοτέος, αποκλίνοντας έτσι από την ισχύουσα εμβέλεια των ελληνικών φορολογικών ποινικών διατάξεων, οι οποίες προστατεύουν μόνο τον ΦΠΑ που είναι αποδοτέος στο ελληνικό κράτος και εισπράττεται από τις ΔΟΥ (άρθρο 66 ΚΦΔ) ή τα Τελωνεία (άρθρο 155 ΕΤΚ).

4. Ενόψει των παραπάνω, για την ενσωμάτωση της Οδηγίας στην ελληνική έννομη τάξη κρίθηκε ότι υφίσταντο σε γενικές γραμμές τρεις δυνατές επιλογές: (α) Η πρώτη επιλογή συνίστατο στη δημιουργία ενός ειδικού ποινικού νόμου, όπως ο ν. 2803/2000, ο οποίος θα αναλάμβανε όπως γινόταν μέχρι σήμερα (ήτοι με τυποποιήσεις αυτοτελών αδικημάτων και πλαισίων ποινής που θα απέκλειαν τις νοηματικά σύστοιχες τυποποιήσεις του ΠΚ) την προστασία των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων. Η επιλογή αυτή ενείχε ωστόσο τον κίνδυνο να εμφανίζονται αξιολογικές αντινομίες σε σχέση με τα ισχύοντα για την ποινική προστασία ανάλογων αγαθών του ελληνικού Δημοσίου, καθώς και ανορθολογικά αποτελέσματα συρροής εντός της ελληνικής έννομης τάξης, όπως ήδη συνέβαινε, ιδίως σε περιπτώσεις που καθίσταται αναγκαία η ποινική επέμβαση για την αντιμετώπιση κοινών προσβολών των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων και της ελληνικής δημόσιας περιουσίας (π.χ. προσβολές στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων ή έργων). (β) Η δεύτερη επιλογή συνίστατο στην ενσωμάτωση των επιταγών της Οδηγίας στον ΠΚ με παράλληλη τροποποίηση ιδίως των διατάξεων των άρθρων 375, 386, 386Α, 386Β και 390 ΠΚ, έτσι ώστε να καλύπτονται πλήρως οι απαιτήσεις της Οδηγίας. Με αυτό τον τρόπο δρομολογείτο ωστόσο ο κίνδυνος να υπάρξει σημαντική διεύρυνση του χώρου του αξιοποίνου ακόμη και σε σχέση με προσβολές της ιδιωτικής ή της ελληνικής δημόσιας περιουσίας, σε αντίθεση μάλιστα και με πρόσφατες δικαιοπολιτικές επιλογές του εθνικού νομοθέτη. (γ) Η τρίτη επιλογή συνίστατο, τέλος, στην υιοθέτηση ενός σύνθετου μοντέλου αποτελούμενου από: (γ1) διατάξεις με τις οποίες θα εξομοιώνεται καταρχήν η ποινική προστασία της ενωσιακής περιουσίας προς αυτήν της ελληνικής δημόσιας περιουσίας και θα υπάγεται στο ίδιο νομικό πλαίσιο, ώστε για τις προσβολές της πρώτης, ήτοι για τη συντριπτική πλειονότητα των αδικημάτων σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να εφαρμόζονται εφεξής, όπως και για τις προσβολές της ελληνικής δημόσιας περιουσίας, οι υφιστάμενες διατάξεις του ΠΚ ή αυτές του ΕΤΚ, ανάλογα με το είδος της προσβαλλόμενου περιουσιακού στοιχείου, (γ2) επικουρικές διατάξεις που θα έχουν ως στόχο να καλύψουν προσβολές των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων μη καταλαμβανόμενες από το υφιστάμενο προστατευτικό πλέγμα των άρθρων 375, 386, 386Α, 386Β και 390 του ΠΚ, και οι οποίες, ως εκ τούτου, θα εφαρμόζονται μόνο σε περίπτωση που δεν θεμελιώνεται (βαρύτερη) ευθύνη με βάση τις διατάξεις του ΠΚ, και (γ3) διατάξεις που θα

καλύπτουν τις υπόλοιπες απαιτήσεις της Οδηγίας, ως προς την ποινικοποίηση λ.χ. συμπεριφορών διασυνοριακής απάτης σχετικά με τον ΦΠΑ, όπου λόγω των ιδιομορφιών του ρυθμιστέου αντικειμένου είναι αναγκαία η διάπλαση νέων ρυθμίσεων, οι οποίες δεν μπορεί να έχουν επικουρικό χαρακτήρα, αλλά θα πρέπει να υπερισχύουν ακόμη και σε περιπτώσεις συρροής.

5. Η νομοπαρασκευαστική επιτροπή τάχθηκε υπέρ της τρίτης επιλογής, με βάση τις εξής σκέψεις: (α) Πρώτον, κρίθηκε ότι με τον τρόπο αυτό διαφυλάσσεται αποτελεσματικότερα η αξιολογική συνοχή του ελληνικού ποινικού συστήματος, ως συνόλου, χωρίς συγχρόνως να αφήνεται περιθώριο μομφής για ελλειμματική συμμόρφωση της ελληνικής έννομης τάξης με τις απαιτήσεις που θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση σε ό,τι αφορά την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων αυτής ακόμη και έναντι προσβολών που δεν είναι αξιόποινες - αυτή τη στιγμή- κατά το ελληνικό δίκαιο. (β) Δεύτερον, έγινε δεκτό ότι με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται παράλληλα και η συμμόρφωση με τις επιταγές της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της αναλογικότητας, αφού ναι μεν εντάσσονται (μέσω των υπό γ2 αναφερόμενων, επικουρικών διατάξεων) όλες οι πρόσθετες πράξεις που επιτάσσει η Οδηγία στο πεδίο του αξιοποίνου και τίθενται υπό ποινική προστασία και εξειδικευμένες λειτουργίες του ενωσιακού προϋπολογισμού, ως θεσμού, οι οποίες ενδεχομένως δεν καταλαμβάνονται από τις διατάξεις για τα περιουσιακά αδικήματα του ΠΚ, χωρίς όμως οι παραπάνω πράξεις να καθίστανται αυτόματα και κακουργήματα, αν δεν συντρέχουν οι ειδικότερες προϋποθέσεις που αξιώνουν οι διατάξεις του ΠΚ και του ΕΤΚ. (γ) Τρίτον, θεωρήθηκε ότι με τον ως άνω τρόπο, ήτοι με την κατάργηση του ειδικού ρυθμιστικού συστήματος του ν. 2803/2000 και την υπαγωγή της ενωσιακής περιουσίας σε όλο το εύρος προστασίας που παρέχει το ελληνικό δίκαιο για την ελληνική δημόσια περιουσία, ικανοποιείται καλύτερα και η απορρέουσα από το πρωτογενές δίκαιο και την ενωσιακή νομολογία επιταγή εξομοίωσης της ποινικής προστασίας της ενωσιακής περιουσίας με την προστασία που παρέχεται στην ελληνική δημόσια περιουσία. Προς επίτευξη του τελευταίου στόχου, μάλιστα, προβλέπεται στο σχέδιο και η επέκταση του αντικειμενικού πεδίου εφαρμογής της παρ. 4 του άρθρου 216 ΠΚ, της παρ. 5 του άρθρου 242 ΠΚ, της παρ. 2 του άρθρου 374 ΠΚ, της παρ. 3 του άρθρου 375 ΠΚ, της παρ. 2 του άρθρου 386 ΠΚ, της παρ. 3 του άρθρου 386Α ΠΚ και της παρ. 2 του άρθρου 390 ΠΚ, έτσι ώστε οι παραπάνω διατάξεις να εφαρμόζονται και όταν το προβλεπόμενο σ' αυτές αδίκημα στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του νομικού προσώπου οργάνων και οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ιδρύθηκαν με βάση τις Συνθήκες. Για τον ίδιο λόγο προβλέπεται επίσης η διεύρυνση του υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής των διατάξεων του άρθρων 235 και 236 ΠΚ, λαμβανομένου υπόψη και του άρθρου 237B ΠΚ (ως προς τα άρθρα 159, 159Α και 237 δεν υφίσταται τέτοια ανάγκη, λόγω του ήδη διευρυμένου πεδίου εφαρμογής τους). (δ) Τέλος, λήφθηκε υπόψη ότι με τον παραπάνω τρόπο καθίσταται δυνατή, σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε μέχρι σήμερα, και η εφαρμογή, σε περιπτώσεις παράλληλης προσβολής και των δύο περιουσιών, π.χ. σε περιπτώσεις απάτης ή απιστίας στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων ή έργων, των ίδιων διατάξεων, π.χ. αυτών των άρθρων 386 ή 390 ΠΚ, αυτοτελώς ή σε συνδυασμό με το άρθρο 98 παρ. 2 ΠΚ. Έτσι διανοίγεται ο δρόμος (και) για την ορθολογική επίλυση ζητημάτων συρροής, αφού οι ζημίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ελληνικού Δημοσίου μπορεί να συναθροίζονται και να αξιολογούνται ενιαία στο πλαίσιο της ίδιας διάταξης.

6. Οι επιμέρους διατάξεις που θεσπίζονται με τα άρθρα 22 έως 26 του παρόντος σχεδίου νόμου σκοπούν κυρίως στην ενσωμάτωση των άρθρων 2, 3, 4, 7, 11 παρ. 1 και 4 και 18 παρ. 2 της Οδηγίας. Επισημαίνεται ότι οι απαιτήσεις που θέτει ιδίως το άρθρο 7 της Οδηγίας, σε ό,τι αφορά το ελάχιστο ύψος του ανώτατου ορίου της απειλουμένης ποινής, υπερκαλύπτονται ήδη από την ποινή που προβλέπεται για τα επικουρικά αδικήματα του άρθρου 24 του παρόντος σχεδίου, αλλά, φυσικά, και από τις ποινές που προβλέπονται στο άρθρο 23 του σχεδίου καθώς στις κατ' ιδίαν διατάξεις του ΠΚ και του ΕΤΚ, οι οποίες θα είναι και οι πρωταρχικά εφαρμοζόμενες με βάση το σύστημα ποινικής προστασίας που εισάγεται με το παρόν σχέδιο. Ως προς τις υπόλοιπες διατάξεις της Οδηγίας κρίθηκε ότι δεν συντρέχει ανάγκη θέσπισης ειδικών διατάξεων για την ενσωμάτωσή τους, για τους κάτωθι λόγους:

Το άρθρο 5 της Οδηγίας καλύπτεται πλήρως ως προς το κανονιστικό του περιεχόμενο από τις διατάξεις του ΠΚ για την απόπειρα και τη συμμετοχή.

Τα άρθρα 6 και 9 της Οδηγίας καλύπτονται ως προς το κανονιστικό περιεχόμενό τους από το άρθρο 45 του ν. 4557/2018 «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες διατάξεις» (Α' 139), αφού, όπως ορίζεται ρητά στο άρθρο 25 του παρόντος σχεδίου, τα αδικήματα των άρθρων 23 και 24 του παρόντος σχεδίου, καθώς και τα αδικήματα των άρθρων 159, 159Α, 235, 236, σε συνδυασμό με το άρθρο 237Β, 237, 375, 386, 386Α, 386Β, 390 του ΠΚ και 155 επ του ΕΤΚ, όταν αυτά στρέφονται κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή συνδέονται με την προσβολή αυτών των συμφερόντων, συνιστούν βασικά αδικήματα κατά την έννοια του άρθρου 4 του ν. 4557/2018. Κατ' επέκταση, όταν τα παραπάνω αδικήματα, που καλύπτουν από άποψη περιεχομένου το σύνολο των προσβολών σε βάρος των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων κατά την έννοια της Οδηγίας, τελούνται στο πλαίσιο της δραστηριότητας νομικών προσώπων, κατά την έννοια των άρθρων 2 παρ. 1 στοιχ. β', 6 και 9 της Οδηγίας, μπορούν να τυγχάνουν εφαρμογής οι οικείες διατάξεις του άρθρου 45 του ανωτέρου νόμου, οι οποίες προβλέπουν προϋποθέσεις εφαρμογής και έννομες συνέπειες που καλύπτουν τις αξιώσεις που θέτει η Οδηγία.

Το άρθρο 8 της Οδηγίας καλύπτεται ως προς το κανονιστικό περιεχόμενό του, όπως συνάγεται και από τη σκέψη 19 του προοιμίου της Οδηγίας, από τη διάταξη του άρθρου 187 ΠΚ, αφού σε περίπτωση τέλεσης αδικημάτων σε βάρος των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης ή συμμορίας, θα πραγματώνονται, αντίστοιχα, και τα αληθώς συρρέοντα αδικήματα της παρ. 1, 2 ή 3 του 187 του ΠΚ, με ό,τι αυτό συνεπάγεται και για την τελική επιβάρυνση της ποινής του δράστη.

Το κανονιστικό περιεχόμενο των διατάξεων του άρθρου 10 της Οδηγίας καλύπτεται ήδη, μεταξύ άλλων, από τα άρθρα 68 και 76 του ΠΚ, τα άρθρα 40 και 42 του ν. 4557/2018 και τα άρθρα 160 και 164 επ. του ΕΤΚ.

Σε ό,τι αφορά τις διατάξεις της παρ. 1 στοιχ. α' και 3 στοιχ. γ' του άρθρου 11 της Οδηγίας, αυτές καλύπτονται ήδη από τις ρυθμίσεις των άρθρων 5 και 8 του ΠΚ. Η επέκταση των τοπικών ορίων εφαρμογής των ελληνικών νόμων επί συνδρομής των κριτηρίων του άρθρου 11 παρ. 3 στοιχ. α' και β' της Οδηγίας δεν είναι υποχρεωτική και δεν κρίθηκε σκόπιμη στην παρούσα φάση.

Το κανονιστικό περιεχόμενο των διατάξεων του άρθρου 12 της Οδηγίας καλύπτεται ήδη από τις ρυθμίσεις των άρθρων 111 επ. του ΠΚ.

Για την ενσωμάτωση του άρθρου 13 της Οδηγίας κρίθηκε ότι δεν υφίσταται ανάγκη θέσπισης κάποιας ειδικής ρύθμισης, αφού το κανονιστικό περιεχόμενό του καλύπτεται από τις γενικές ρυθμίσεις που διέπουν την ανάκτηση από το Δημόσιο αχρεωστήτως καταβληθέντων ή παρανόμως μη αποδοθέντων ποσών.

Ενόψει του γεγονότος ότι στην ελληνική έννομη τάξη δεν υπάρχει κάποια ρύθμιση που να αποκλείει την παράλληλη επιβολή ποινικών κυρώσεων και κυρώσεων που δεν φέρουν ποινικό χαρακτήρα κατά την έννοια του άρθρου 6 ΕΣΔΑ και των άρθρων 49 και 50 ΧΘΔ, κρίθηκε ότι δεν υφίστανται ανάγκη κάποιας ειδικής πρόβλεψης για την ενσωμάτωση του άρθρου 14 της Οδηγίας. Εξάλλου, λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν απαιτείται από την Οδηγία, κρίθηκε ότι δεν θα ήταν δόκιμη η θέσπιση κάποιας μεμονωμένης ρύθμισης, ειδικά στο πεδίο ποινικής προστασίας των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων, για τα σύνθετα ζητήματα που θέτουν η αρχή *ne bis idem* και η αρχή της αναλογικότητας σε όλες εκείνες τις περιπτώσεις όπου οι παράλληλα απειλούμενες κυρώσεις φέρουν ποινικό χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 6 ΕΣΔΑ και των άρθρων 49 και 50 ΧΘΔ, όπως αυτές ερμηνεύονται από το ΕΔΔΑ και το ΔΕΕ. Τα εν λόγω ζητήματα αξιώνουν τη θέσπιση μιας γενικότερης εμβέλειας ρύθμιση εντός της ελληνικής έννομης τάξης.

Τα ζητήματα της συνεργασίας των ελληνικών αρχών με αρχές άλλων κρατών-μελών, με την Eurojust, με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία καθώς και με την Επιτροπή, συμπεριλαμβανομένου του OLAF, τα ζητήματα της ανταλλαγής πληροφοριών και τα ζητήματα της υποβολής αναφορών από ελεγκτικά όργανα στις αρμόδιες ελληνικές και ενωσιακές αρχές ρυθμίζονται από ειδικότερα νομοθετήματα [π.χ. π.δ. 135/2013 (Α' 209), άρθρο 82 παρ. 4-6 του ν. 4622/2019 (Α' 133)], σε συνδυασμό και με το καταργηθέν άρθρο 7 του ν. 4320/2015 (Α' 29), όπως και από λεπτομερείς νομικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και, ως εκ τούτου, δεν υφίσταται ανάγκη άλλων ειδικότερων ρυθμίσεων για την ενσωμάτωση του κανονιστικού περιεχομένου του άρθρου 15 της Οδηγίας. Το αυτό ισχύει εν γένει και σε ό,τι αφορά τις υποχρεώσεις του άρθρου 17 της Οδηγίας. Σε ό,τι αφορά, εξάλλου, τα ζητήματα προστασίας των προσωπικών δεδομένων, αυτά ρυθμίζονται πλέον από τον ν. 4624/2019 (Α' 137), ο οποίος ενσωμάτωσε, μεταξύ άλλων, την Οδηγία 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, που θέτει ένα ειδικό προστατευτικό πλαίσιο για την επεξεργασία των δεδομένων στα πεδία της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και της αστυνομικής συνεργασίας, η εμβέλεια του οποίου, μάλιστα, δεν περιορίζεται πλέον μόνο στις περιπτώσεις διασυνοριακής ανταλλαγής προσωπικών δεδομένων, αλλά καταλαμβάνει και την επεξεργασία αυτών εντός των κρατών μελών.

B. Ειδικό Μέρος

Επί του άρθρου 21

Με το άρθρο 21 επιδιώκεται η εξασφάλιση της ομαλότερης λειτουργίας του θεσπιζόμενου νέου συστήματος ποινικής προστασίας των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων, το οποίο εφεξής θα στηρίζεται όχι τόσο στις (επικουρικές) διατάξεις του άρθρου 24 του παρόντος σχεδίου νόμου, αλλά, προεχόντως, στις διατάξεις του ΠΚ και του ΕΤΚ, με τις οποίες παρέχεται

ποινική προστασία και στην ελληνική δημόσια περιουσία. Επίσης, προωθείται η απορρέουσα από το πρωτογενές δίκαιο και την ενωσιακή νομολογία επιταγή εξομοίωσης της ποινικής προστασίας της ενωσιακής περιουσίας με την προστασία που απολαμβάνει η ελληνική δημόσια περιουσία. Προς επίτευξη των ανωτέρω στόχων διευρύνεται το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής της παρ. 4 του άρθρου 216 ΠΚ, της παρ. 5 του άρθρου 242 ΠΚ, της παρ. 2 του άρθρου 374 ΠΚ, της παρ. 3 του άρθρου 375 ΠΚ, της παρ. 2 του άρθρου 386 ΠΚ, της παρ. 3 του άρθρου 386Α ΠΚ και της παρ. 2 του άρθρου 390 ΠΚ, έτσι ώστε οι παραπάνω διατάξεις να εφαρμόζονται και όταν το προβλεπόμενο σ' αυτές αδίκημα στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του νομικού προσώπου οργάνων και οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ιδρύθηκαν με βάση τις Συνθήκες. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται ευκολότερη και η διαχείριση των ζητημάτων συρροής σε υποθέσεις παράλληλων προσβολών, που λαμβάνουν χώρα, π.χ. στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων.

Επί του άρθρου 21Α

Στο άρθρο 21Α, περιγράφονται το αντικείμενο και το εύρος της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι ορισμοί των εννοιών: α) «οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης» και β) «νομικό πρόσωπο».

Επί του άρθρου 22

Με το άρθρο 22 διευρύνεται το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρων 235 και 236 ΠΚ, έτσι ώστε αυτά να εφαρμόζονται, όταν οι εκεί αναφερόμενες υπηρεσιακές ενέργειες ή παραλείψεις ζημιώνουν ή μπορούν να ζημιώσουν τα ενωσιακά οικονομικά συμφέροντα, ακόμη και στις περιπτώσεις όπου (α) η πράξη της δωροληψίας τελείται από οποιοδήποτε υπάλληλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά την έννοια της παρ. 5 του άρθρου 235 ΠΚ, ανεξαρτήτως του κράτους στο οποίο έχει την έδρα του το οικείο όργανο ή ο οικείος οργανισμός της, ή από οποιοδήποτε πρόσωπο που ασκεί δημόσιο λειτουργήμα ή υπηρεσία για άλλο κράτος, ή, αντίστοιχα, (β) η πράξη δωροδοκίας τελείται προς οποιοδήποτε υπάλληλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 236 ΠΚ, ανεξαρτήτως του κράτους στο οποίο έχει την έδρα του το οικείο όργανο ή ο οικείος οργανισμός της. Οι παραπάνω περιπτώσεις, η κάλυψη των οποίων συστήνεται -χωρίς όμως και να επιβάλλεται ως υποχρεωτική - από το άρθρο 4 παρ. 2 και 4 καθώς και άρθρο 11 παρ. 2 εδ. α' της Οδηγίας, κρίθηκε σκόπιμη ενόψει και του ανωτέρου στόχου της εξομοίωσης. Ως προς τα άρθρα 159, 159Α και 237 δεν υφίστατο αντίστοιχη ανάγκη επεμβάσεων, λόγω του ήδη ευρέως πεδίου εφαρμογής τους, καθώς σε αυτά δεν γίνεται διάκριση σε σχέση με το κράτος στο οποίο έχει την έδρα του το εκάστοτε όργανο ή ο οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου υπηρετεί ο λήπτης του ωφελήματος.

Επί του άρθρου 23

Η διάταξη του άρθρου 23 αποβλέπει στην ποινική προστασία των εσόδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν ως σημείο αναφοράς τις εισπράξεις ΦΠΑ των κρατών - μελών. Η θέσπισή της υπαγορεύεται από τη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 2 στοιχ. δ' της Οδηγίας. Οι τυποποιούμενες πράξεις καταλαμβάνονται, καταρχήν, σε ό,τι αφορά τους περιγραφόμενους τρόπους προσβολής, από τις ευρύτερης διατύπωσης διατάξεις του άρθρου 66 παρ. 1 στοιχ. β', 3 και 4 ΚΦΔ ή, κατά περίπτωση, από τις διατάξεις του ΕΤΚ (π.χ. εφόσον πρόκειται για ΦΠΑ

επί εισαγόμενων εμπορευμάτων). Ωστόσο, κρίθηκε σκόπιμη η κατάσχεση μιας ειδικής διάταξης, η οποία μάλιστα θα απωθεί, επί συρροής, ως ειδικότερη διάταξη που θα προβλέπει και βαρύτερη ποινή, τις διατάξεις του ΚΦΔ και του ΕΤΚ, για τους εξής λόγους: (α) προκειμένου να ενταχθούν στο πεδίο προστασίας της και τα έσοδα ΦΠΑ άλλων κρατών-μελών, τα οποία δεν καταλαμβάνονται από τις διατάξεις του ΚΦΔ και του ΕΤΚ, (β) προκειμένου να αποδεσμευθεί η ποινική δίωξη του συγκεκριμένου βαρύτατου αδικήματος από τις θετικές δικονομικές προϋποθέσεις της προηγούμενης σύνταξης πράξης διορθωτικού προσδιορισμού φόρου και της προηγούμενης υποβολής μηνυτήριας αναφορά από την ΑΑΔΕ ή την Οικονομική Αστυνομία (άρθρα 55Α παρ. 1 και 68 παρ. 1 ΚΦΔ), οι οποίες δεν προβλέπονται από την Οδηγία αλλά και δεν θα ήταν σκόπιμο ή λογικά δυνατό να απαιτούνται για αδικήματα που θα υπάγονται στην αρμοδιότητα και της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ή θα αφορούν ΦΠΑ εισπραττόμενο από άλλα κράτη-μέλη, και (γ) προκειμένου να περιγραφούν με σαφή τρόπο οι ειδικές αυστηρές προϋποθέσεις, οι οποίες προκύπτουν από τη συνδυαστική ανάγνωση των άρθρων 2 παρ. 2 και 4 παρ. 3 στοιχ. δ' καθώς και της σκέψης 4 της Οδηγίας, και πρέπει να συντρέχουν ώστε να θεμελιώνεται η ελληνική ποινική δικαιοδοσία, αλλά και η λειτουργικά συνδεδεμένη με την ανωτέρω τυποποίηση αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για πράξεις που αφορούν έσοδα ΦΠΑ περισσότερων κρατών-μελών (τέλεση του εγκλήματος στο πλαίσιο υλοποίησης ενός οργανωμένου σχεδίου που περιλαμβάνει πράξεις τελούμενες στην επικράτεια δύο τουλάχιστον κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επιφέρει απώλεια πόρων ΦΠΑ που υπερβαίνει συνολικά τα 10.000.000 ευρώ, χωρίς να συνυπολογίζονται στο ποσό αυτό τυχόν τόκοι, πρόστιμα ή εν γένει προσαυξήσεις και κυρώσεις). Για την ερμηνεία των συγκεκριμένων όρων, ιδίως αυτού «του οργανωμένου σχεδίου», χρήσιμα παραμένουν, κατά τα λοιπά, τα εγκληματολογικής υφής παραδείγματα που αναφέρονται στη σκέψη 4 της Οδηγίας («αλυσιδωτή απάτη», «απάτη περί των ΦΠΑ μέσω αφανών εμπορών», «απάτη περί των ΦΠΑ στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης»), τα οποία, βέβαια, δεν εξαντλούν το πεδίο εφαρμογής της διάταξης, συνεισφέρουν όμως, μέσω από την παραπομπή σε συγκεκριμένους, γνωστικά προσεγγίσιμους εγκληματολογικούς τύπους, στην οριοθέτησή της.

Επί του άρθρου 24

Με το άρθρο 24 θεσπίζονται τέσσερις επικουρικές ποινικές διατάξεις και, αντίστοιχα, 4 επικουρικά αδικήματα, κατ' αντιστοιχία με τις 4 νομοτυπικές περιγραφές αδικημάτων που περιέχονται στο άρθρο 3 παρ. 2 στοιχ. α', β' και γ' καθώς και στο άρθρο 4 παρ. 3 της Οδηγίας. Οι επικουρικές αυτές διατάξεις έχουν ως στόχο να καλύψουν προσβολές των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων, οι οποίες ενδεχομένως δεν καταλαμβάνονται από το υφιστάμενο προστατευτικό πλέγμα των άρθρων 375, 386, 386Α, 386Β και 390 ΠΚ, αλλά επιβάλλεται να ποινικοποιηθούν δυνάμει των προαναφερόμενων διατάξεων της Οδηγίας. Εάν μια προσβολή των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων καταλαμβάνεται από το ανωτέρω προστατευτικό πλέγμα, και αν προκύπτει δυνάμει αυτού του πλέγματος βαρύτερη ποινή για τον δράστη ή συμμετόχο, τότε οι επικουρικές διατάξεις θα απωθούνται με βάση την προβλεπόμενη κατά περίπτωση ρήτρα σχετικής επικουρικότητας. Διαφορετικά, αν δηλαδή η προσβολή δεν καταλαμβάνεται από το ανωτέρω προστατευτικό πλέγμα ή αν η προκύπτουσα δυνάμει αυτού ευθύνη είναι ελαφρότερη, τότε θα εφαρμόζονται οι επικουρικές διατάξεις και θα απωθούνται οι αντίστοιχες διατάξεις του ΠΚ. Σε ό,τι αφορά τα έσοδα που εισπράττονται από τα Τελωνεία και, κατ' επέκταση, προστατεύονται από τις

ποινικές διατάξεις του ΕΤΚ, δεν κρίθηκε σκόπιμη η δημιουργία μιας αντίστοιχης επικουρικής διάταξης, ενόψει της ήδη εξαιρετικά ευρείας νομοτυπικής περιγραφής των επιμέρους μορφών του εγκλήματος της λαθρεμπορίας στο άρθρο 155 ΕΤΚ. Αυτό προκύπτει από την ειδική πρόβλεψη που έχει τεθεί στην παρ. 3 («πλην των εσόδων ... που εισπράττονται από τα Τελωνεία»). Ομοίως, σε ό,τι αφορά έσοδα από τον ΦΠΑ, η ποινική προστασία αυτών εξακολουθεί να υπάγεται αποκλειστικά στην εμβέλεια του ΚΦΔ ή του ΕΤΚ, όπως συνάγεται επίσης από την ειδική πρόβλεψη της παρ. 3 («πλην των εσόδων που προέρχονται από τον ΦΠΑ»), εκτός και αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 23 του σχεδίου, οπότε θα εφαρμόζεται αυτό. Κάθε ρήτρα επικουρικότητας, κατά τα λοιπά, που έχει τεθεί στις παρ. 1 έως 4, αποβλέπει πρωτίστως να αναδείξει τις λειτουργικά συγγενείς προς την εκάστοτε επικουρική διάταξη τυποποιήσεις του ΠΚ και δεν έχει ως στόχο να αποκλείσει άλλες αρχές της φαινομενικής συρροής, όπως π.χ. την αρχή της απορρόφησης, εφόσον προκύψει συναφές ερμηνευτικό ζήτημα. Έτσι, π.χ., εφόσον σε συγκεκριμένη περίπτωση ο δράστης πραγματώνει αφενός μεν ως αυτοουργός μία από τις επικουρικές διατάξεις των παρ. 1 έως 3 και αφετέρου δε ως συμμετοχος τη διάταξη του άρθρου 390 παρ. 2 σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 46 ή 47 ΠΚ (π.χ. γιατί έχει υποβάλλει μεν ανακριβείς δηλώσεις, προς επίτευξη της κατάρτισης μιας ζημιογόνας σύμβασης προμήθειας, επιτυγχάνει όμως τελικά αυτό το αποτέλεσμα σε συμπαιγνία με τον αρμόδιο υπάλληλο, ο οποίος μετά από «έλεγχο» των ανακριβών δηλώσεων υπογράφει τη σύμβαση), τότε εφαρμοστέες θα είναι οι διατάξεις των άρθρων 46 ή 47 και 390 παρ. 2 ΠΚ, αποκλειόμενης, στον βαθμό που η πράξη θα έχει ως σημείο αναφοράς την ίδια περιουσιακή βλάβη, της κατάφασης αληθινής συρροής μεταξύ των οικείων αδικημάτων. Σε ό,τι αφορά, εξάλλου, τις τυχόν συρροές με διατάξεις του ΠΚ που αφορούν τα υπομνήματα, όπως αυτές των άρθρων 216 και 242 ΠΚ, τα σχετικά ερμηνευτικά ζητήματα θα πρέπει να λύνονται με βάση όσα γίνονται δεκτά, κατά περίπτωση, για τη σχέση των οικείων αδικημάτων με τα αδικήματα των άρθρων 375, 386, 386Α, 386Β ή 390 ΠΚ. Αυτόνομο είναι, τέλος, ότι για τυχόν μορφές προσβολών της ιδιοκτησίας ή περιουσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τις οποίες δεν έχουν θεσπιστεί επικουρικές διατάξεις, καθώς τούτο δεν απαιτείται από την Οδηγία (π.χ. κλοπή ή ληστεία αντικειμένων που ανήκουν κατά κυριότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση), (εξακολουθούν να) τυγχάνουν εφαρμογής οι οικείες διατάξεις του ΠΚ. Τούτο συνάγεται, εξάλλου, και από την ρύθμιση του άρθρου 1 του παρόντος σχεδίου.

Η τυποποίηση της παρ. 1 («ευρωπαϊκή σε σχέση με επιχορηγήσεις») αποβλέπει πρωτίστως (α) στην ποινική προστασία όλων των περιουσιακών στοιχείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία διατίθενται χωρίς λήψη άμεσης και ισάξιας αντιπαροχής, κατά βάση υπό τη μορφή ενισχύσεων ή χρηματοδοτήσεων, με σκοπό την προώθηση στόχων της Ένωσης στο πεδίο της κοινής γεωργικής και αλιευτικής πολιτικής, της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης κ.ο.κ., σύμφωνα με τα άρθρα 42, 177 και 182 ΣΛΕΕ, (β) στην ποινικοποίηση της ζημιογόνας παράστασης αναληθών ή της παρασιώπησης αληθών πληροφοριών, ακόμη και όταν αυτές δεν συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στην έννοια του «γεγονότος», όπως αυτός νοηματοδοτείται από την ελληνική ποινική δογματική, και (γ) στην ποινικοποίηση ζημιογόνων πράξεων ακόμη και όταν δεν συντρέχει ή δεν αποδεικνύεται πρόκληση πλάνης σε συγκεκριμένο τρίτο πρόσωπο. Η παραπάνω τυποποίηση, που διαθέτει μεγαλύτερο εύρος από αυτό των διατάξεων των άρθρων 386, 386Α και 386Β ΠΚ, επιβάλλεται από την πρόβλεψη του άρθρου 3 παρ. 2 στοιχ. α' της Οδηγίας, η οποία αξιώνει την εισαγωγή ποινικής ευθύνης, υπό τον τίτλο «απάτη εις

βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης», και για τις παραπάνω περιπτώσεις. Μέσω της συγκεκριμένης τυποποίησης επιδιώκεται να ευθυγραμμιστεί το ελληνικό ποινικό δίκαιο με τις επιταγές της Οδηγίας, δημιουργώντας μια επικουρική βάση ποινικής ευθύνης, χωρίς να αλλοιωθεί η έννοια της «απάτης», όπως αυτή ρυθμίζεται ιδίως στο άρθρο 386 ΠΚ και, συμπληρωματικά, στο άρθρο 386Α καθώς και στο άρθρο 386Β ΠΚ. Κατά τα λοιπά, όπου τα εκάστοτε προσβαλλόμενα ενωσιακά οικονομικά συμφέροντα θα εμπίπτουν στην έννοια της «περιουσίας», όπως αυτή γίνεται αντιληπτή στο πλαίσιο των άρθρων 386 και 386Α ΠΚ, ή θα συνδέονται με «επιχορηγήσεις» κατά την έννοια του άρθρου 387Β ΠΚ, και θα πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις των παραπάνω άρθρων, θα τυγχάνουν εφαρμογής αυτά, αφού προβλέπουν εν γένει βαρύτερη ποινή, καθώς απειλούν σωρευτικά προς την ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή. Σημειώνεται ότι, για το λόγο αυτό, υιοθετείται στην παρούσα διάταξη ο όρος «επιχορήγηση» που απαντά στο άρθρο 386Β ΠΚ αντί του όρου «ενίσχυση» που απαντά στο δίκαιο της Ένωσης [λ.χ. άρθρο 42 ΣΛΕΕ, Κανονισμός (ΕΕ) 1303/2013, όπως ισχύει σήμερα], ώστε να αποφευχθούν ερμηνευτικά προβλήματα κατά την εφαρμογή των δύο διατάξεων. Κατά τούτο, στην έννοια της «επιχορήγησης» υπάγονται (και) οι ενισχύσεις που παρέχονται από τα Ευρωπαϊκά Γεωργικά Ταμεία, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας καθώς και τα πέντε μεγάλα «Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία» (ΕΔΕΤ). Έτσι οι «δαπάνες» της Ευρωπαϊκής Ένωσης «που δεν σχετίζονται με προμήθειες», υπό την έννοια του άρθρου 3 παρ. 2 στοιχ. α' της Οδηγίας, ως ενωσιακά προσδιοριζόμενη έννοια, που εμπίπτει στην ευρύτερη έννοια των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων (άρθρο 2 παρ. 1 στοιχ. α' της Οδηγίας), εισάγεται μόνον επικουρικά στο ελληνικό ποινικό σύστημα και μόνο για τις περιπτώσεις εκείνες όπου τα εν λόγω συμφέροντα της Ένωσης δεν προσβάλλονται ταυτόχρονα, με κάποιον από τους στα άρθρα 386, 386Α και 386Β ΠΚ περιγραφόμενους τρόπους, οπότε και θα εφαρμόζονται τα ως άνω άρθρα.

Η τυποποίηση της παρ. 2 («ευρωπαϊκή σε σχέση με δαπάνες για προμήθειες») αποβλέπει πρωτίστως (α) στην ποινική προστασία όλων των περιουσιακών στοιχείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία δαπανώνται για την κτήση αγαθών και υπηρεσιών, ακόμη και όταν αυτά μεταβιβάζονται ενδεχομένως κατά κυριότητα σε αντισυμβαλλόμενους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (π.χ. προκαταβολές που χορηγούνται σε αναδόχους έργων για την κάλυψη της αγοράς πρώτων υλών), (β) στην ποινικοποίηση της ζημιογόνου παράστασης αναληθών ή της παρασιώπησης αληθών πληροφοριών, ακόμη και όταν αυτές δεν συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στην έννοια του «γεγονότος», όπως αυτός νοηματοδοτείται από την ελληνική ποινική δογματική, και (γ) στην ποινικοποίηση ζημιογόνων πράξεων, ακόμη και όταν δεν συντρέχει ή δεν αποδεικνύεται πρόκληση πλάνης σε συγκεκριμένο τρίτο πρόσωπο. Η παραπάνω τυποποίηση, που διαθέτει μεγαλύτερο εύρος από αυτό των διατάξεων των άρθρων 386 και 386Α ΠΚ, επιβάλλεται από την πρόβλεψη του άρθρου 3 παρ. 2 στοιχ. β' της Οδηγίας, η οποία αξιώνει την εισαγωγή ποινικής ευθύνης, υπό τον τίτλο «απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης», και για τις παραπάνω περιπτώσεις. Μέσω της συγκεκριμένης τυποποίησης επιδιώκεται να ευθυγραμμιστεί το ελληνικό ποινικό δίκαιο με τις επιταγές της Οδηγίας, δημιουργώντας μια επικουρική βάση ποινικής ευθύνης, χωρίς να αλλοιωθεί η έννοια της απάτης, όπως αυτή ρυθμίζεται ιδίως στο άρθρο 386 ΠΚ και, συμπληρωματικά, στο άρθρο 386Α ΠΚ. Κατά τα λοιπά, όπου τα εκάστοτε προσβαλλόμενα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα εμπίπτουν στην έννοια της «περιουσίας», όπως αυτή γίνεται αντιληπτή στο πλαίσιο των άρθρων 386 και 386Α ΠΚ, και θα πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις των παραπάνω άρθρων, θα τυγχάνουν εφαρμογής

αυτά, αφού προβλέπουν εν γένει βαρύτερη ποινή, καθώς απειλούν σωρευτικά προς την ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή. Με τον παραπάνω τρόπο οι «δαπάνες» της Ευρωπαϊκής Ένωσης «που σχετίζονται με προμήθειες», υπό την έννοια του άρθρου 3 παρ. 2 στοιχ. β΄ της Οδηγίας, ως ενωσιακά προσδιοριζόμενη έννοια, που εμπίπτει στην ευρύτερη έννοια των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων (άρθρο 2 παρ. 1 στοιχ. α΄ της Οδηγίας), εισάγεται μόνον επικουρικά στο ελληνικό ποινικό σύστημα και μόνο για τις περιπτώσεις εκείνες όπου δεν προσβάλλεται ταυτόχρονα, με κάποιον από τους στα άρθρα 386 και 386Α ΠΚ περιγραφόμενους τρόπους, η ενωσιακή περιουσία, οπότε και θα εφαρμόζονται τα ως άνω άρθρα.

Η τυποποίηση της παρ. 3 («ευρωπαϊκή σε σχέση με έσοδα») αποβλέπει πρωτίστως (α) στην ποινική προστασία όλων των εσόδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακόμη και όταν αυτά δεν εμπίπτουν στην έννοια της «περιουσίας», όπως αυτή οριοθετείται κατά την ερμηνεία του άρθρου 386 ή του άρθρου 386Α ΠΚ (π.χ. έσοδα από διοικητικές ποινές, στα οποία προέχει κατεξοχήν το εγκληματοπροληπτικό και όχι το περιουσιακό στοιχείο), (β) στην ποινικοποίηση της ζημιόγυνας παράστασης αναληθών ή της παρασιώπησης αληθών πληροφοριών, ακόμη και όταν αυτές δεν συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στην έννοια του «γεγονότος», όπως αυτός νοηματοδοτείται από την ελληνική δογματική, και (γ) στην ποινικοποίηση ζημιόγνων πράξεων ακόμη και όταν δεν συντρέχει ή δεν αποδεικνύεται πρόκληση πλάνης σε άλλον ή άμεσος δόλος του δράστη για τον προσπορισμό παράνομου περιουσιακού οφέλους. Η παραπάνω τυποποίηση, που διαθέτει μεγαλύτερο εύρος από αυτό των διατάξεων των άρθρων 386 και 386Α ΠΚ, επιβάλλεται από την πρόβλεψη του άρθρου 3 παρ. 2 στοιχ. γ΄ της Οδηγίας, η οποία αξιώνει την εισαγωγή ποινικής ευθύνης, υπό τον τίτλο «απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης», και για τις παραπάνω περιπτώσεις. Μέσω της συγκεκριμένης τυποποίησης επιδιώκεται να ευθυγραμμιστεί το ελληνικό ποινικό δίκαιο με τις επιταγές της Οδηγίας, δημιουργώντας μια επικουρική βάση ποινικής ευθύνης, χωρίς να αλλοιωθεί η έννοια της απάτης, όπως αυτή ρυθμίζεται ιδίως στο άρθρο 386 ΠΚ και, συμπληρωματικά, στο άρθρο 386Α ΠΚ. Κατά τα λοιπά, όπου τα εκάστοτε προσβαλλόμενα έσοδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα εμπίπτουν στην έννοια της «περιουσίας», όπως αυτή γίνεται αντιληπτή στο πλαίσιο των άρθρων 386 και 386Α ΠΚ, και θα πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις των παραπάνω άρθρων, θα τυγχάνουν εφαρμογής αυτά, αφού προβλέπουν εν γένει βαρύτερη ποινή, καθώς απειλούν σωρευτικά προς την ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή. Με τον παραπάνω τρόπο τα «έσοδα» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό την έννοια του άρθρου 3 παρ. 2 στοιχ. γ΄ της Οδηγίας, ως ενωσιακά προσδιοριζόμενη έννοια, που εμπίπτει στην ευρύτερη έννοια των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων (άρθρο 2 παρ. 1 στοιχ. α΄ της Οδηγίας), εισάγεται μόνον επικουρικά στο ελληνικό ποινικό σύστημα και μόνο για τις περιπτώσεις εκείνες όπου δεν προσβάλλεται ταυτόχρονα, με κάποιον από τους στα άρθρα 386 και 386Α ΠΚ περιγραφόμενους τρόπους, η ενωσιακή περιουσία, οπότε και θα εφαρμόζονται τα ως άνω άρθρα. Η διάταξη εξαιρεί, εξάλλου, ρητά από το πεδίο εφαρμογής της τόσο τα έσοδα από τον ΦΠΑ όσο και τους δασμούς ή άλλες επιβαρύνσεις που εισπράττονται από τα ελληνικά Τελωνεία, γιατί ο μεν ΦΠΑ καλύπτεται από τις αποκλειστικά εφαρμοζόμενες κατά περίπτωση διατάξεις του ΚΦΔ (άρθρο 66 παρ. 1 στοιχ. β΄, 3 και 4 ΚΦΔ) ή του ΕΤΚ (π.χ. σε ό,τι αφορά τον ΦΠΑ για εισαγόμενα εμπορεύματα) ή του άρθρου 23 του παρόντος σχεδίου νόμου (σε ό,τι αφορά τα μόνα έσοδα ΦΠΑ που υπάγονται στην εμβέλεια της Οδηγίας), τα δε εισπραττόμενα από τα ελληνικά Τελωνεία έσοδα που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (π.χ. δασμοί) καλύπτονται από τις διατάξεις του ΕΤΚ (άρθρα 155 επ. ΕΤΚ),

οι οποίες, ενόψει της ευρύτατης νομοτυπικής περιγραφής των διαφόρων μορφών λαθρεμπορίας, καλύπτουν ήδη, κατά το πεδίο εφαρμογής τους, όλες τις περιπτώσεις του άρθρου 3 παρ. 2 στοιχ. γ' της Οδηγίας, συμπεριλαμβανόμενης π.χ. και αυτής της κατάχρησης ενός νόμιμα ληφθέντος οικονομικού πλεονεκτήματος (πρβλ. π.χ. άρθρο 155 παρ. 2 στοιχ. α' ΕΤΚ).

Η τυποποίηση της παρ. 4 («ζημιγόνα διαχείριση των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων») αποβλέπει πρωτίστως: (α) στην ποινική προστασία όλων των πόρων και στοιχείων ενεργητικού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακόμη και όταν αυτά δεν εμπίπτουν στην έννοια της «περιουσίας», ό-πως αυτή οριοθετείται κατά την ερμηνεία του άρθρου 390 ΠΚ, (β) στην ποινικοποίηση ζημιογόνων διαχειριστικών πράξεων, ακόμη και όταν αυτές δεν φέρουν εξωτερικό αντιπροσωπευτικό χαρακτήρα, (γ) στην ποινικοποίηση πράξεων «ιδιοποίησης» ή αθέμιτης εκμετάλλευσης, εκ μέρους διαχειριστών των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων, κάθε είδους περιουσιακών στοιχείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η παραπάνω τυποποίηση, που διαθέτει μεγαλύτερο εύρος από αυτό των διατάξεων των άρθρων 390 και 375 παρ. 1 εδ. β' ΠΚ, επιβάλλεται από τη διατύπωση του άρθρου 4 παρ. 3 της Οδηγίας, η οποία αξιώνει την εισαγωγή ποινικής ευθύνης, υπό τον τίτλο «υπεξαίρεση», και για τις παραπάνω περιπτώσεις. Μέσω της συγκεκριμένης τυποποίησης επιδιώκεται να ευθυγραμμιστεί το ελληνικό ποινικό δίκαιο με τις επιταγές της Οδηγίας, δημιουργώντας μια επικουρική βάση ποινικής ευθύνης, χωρίς να αλλοιωθούν οι έννοιες της υπεξαίρεσης από διαχειριστή ή της απιστίας, όπως αυτές ρυθμίζονται στα άρθρα 375 παρ. 1 εδ. β' και 390 ΠΚ. Κατά τα λοιπά, όπου τα εκάστοτε προσβαλλόμενα ενωσιακά οικονομικά συμφέροντα θα εμπίπτουν στις έννοιες της «ιδιοκτησίας» ή της «περιουσίας», όπως αυτές γίνονται αντιληπτές στο πλαίσιο των άρθρων 375 παρ. 1 εδ. β' και 390 ΠΚ, και θα πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις των παραπάνω άρθρων, θα τυγχάνουν εφαρμογής αυτά, αφού προβλέπουν εν γένει βαρύτερη ποινή, καθώς απειλούν σωρευτικά προς την ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή (ενώ η διάταξη του άρθρου 375 παρ. 1 εδ. β' ΠΚ προβλέπει και βαρύτερο κατώτατο όριο απειλούμενης ποινής). Με τον παραπάνω τρόπο οι «πόροι» και τα «στοιχεία ενεργητικού» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 3 της Οδηγίας, ως ενωσιακά προσδιοριζόμενη έννοια, που εμπίπτει στην ευρύτερη έννοια των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων (άρθρο 2 παρ. 1 στοιχ. α' της Οδηγίας), εισάγεται μόνον επικουρικά στο ελληνικό ποινικό σύστημα και μόνο για τις περιπτώσεις εκείνες όπου δεν προσβάλλεται ταυτόχρονα, με κάποιον από τους στα άρθρα 375 παρ. 1 εδ. β' και 390 ΠΚ περιγραφόμενους τρόπους, η ενωσιακή περιουσία, οπότε και θα εφαρμόζονται τα ως άνω άρθρα.

Επί του άρθρου 25

Με το άρθρο 25 ενσωματώνεται στην ελληνική έννομη τάξη η διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 της Οδηγίας, η οποία δεν προβαίνει σε διακρίσεις αναφορικά με τη βαρύτητα των αδικημάτων σε βάρος των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων και ζητά να καταστούν αυτά βασικά αδικήματα κατά την έννοια της νομοθεσίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Η παρούσα διάταξη εντάσσει λοιπόν όλα τα αδικήματα του παρόντος σχεδίου νόμου, καθώς και τα αδικήματα των άρθρων 159, 159Α, 235, 236, 237, 375, 386, 386Α, 386Β, 390 ΠΚ, των άρθρων 155 επ. του ν. 2960/2001 «Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας» και του άρθρου 39 του ν. 4557/2018, όταν αυτά στρέφονται κατά των ενωσιακών

οικονομικών συμφερόντων ή συνδέονται με την προσβολή αυτών των συμφερόντων, στον κατάλογο των βασικών αδικημάτων του άρθρου 4 του ν. 4557/2018.

Επί του άρθρου 26

Το άρθρο 26 περιέχει ρυθμίσεις για ζητήματα που αφορούν εν γένει τα αδικήματα του παρόντος σχεδίου και, πιο συγκεκριμένα, ρυθμίσεις αφενός για τον τρόπο δίωξής τους και αφετέρου για τα κριτήρια θεμελίωσης της δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων όταν τα αδικήματα τελούνται εξ ολοκλήρου στην αλλοδαπή. Πιο συγκεκριμένα:

Με την ρύθμιση της παρ. 1 προβλέπεται ότι όλα τα αδικήματα του παρόντος σχεδίου νόμου, καθώς και τα αδικήματα των άρθρων 159, 159Α, 235, 236, 237, 375, 386, 386Α, 386Β, 390 του ΠΚ, των άρθρων 155 επ. του ν. 2960/2001 και του άρθρου 39 του ν. 4557/2018, όταν αυτά στρέφονται κατά των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων ή συνδέονται με την προσβολή αυτών των συμφερόντων, διώκονται αυτεπάγγελα. Η ρύθμιση συνάπτεται με το δημόσιο χαρακτήρα των προσβαλλόμενων συμφερόντων και συμπορεύεται κατά βάση –όχι βέβαια πλήρως– και με τις επιλογές του ΠΚ σε ό,τι αφορά τα περιουσιακά αδικήματα, αφού και εκεί προβλέπεται αυτεπάγγελη δίωξη για το αδίκημα του άρθρου 386Β καθώς και για τις στρεφόμενες κατά του Δημοσίου κακουργηματικές παραλλαγές των άρθρων 375, 386, 386Α και 390 ΠΚ. Η εισαγωγή του θεσμού της έγκλησης για τα στρεφόμενα κατά των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων αδικήματα πλημμεληματικής φύσεως κρίθηκε, κατά τα λοιπά, ότι θα μπορούσε να δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα στο πλαίσιο διώξεων επί διασυννοριακών υποθέσεων, που θα αναλάμβανε η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, και, ως εκ τούτου, δεν κρίθηκε δικαιοπολιτικά σκόπιμη.

Με την ρύθμιση της παρ. 2 ενσωματώνονται στην ελληνική έννομη τάξη οι διατάξεις του άρθρου 11 παρ. 1 στοιχ. β' και 4 της Οδηγίας, ήτοι διασφαλίζεται ότι επί αδικημάτων σε βάρος των ενωσιακών οικονομικών συμφερόντων που τελούνται από Έλληνα υπήκοο στην αλλοδαπή, η άσκηση της δικαιοδοσίας των ελληνικών ποινικών δικαστηρίων δεν θα εξαρτάται από το αν η πράξη είναι αξιόποινη, με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της, και κατά τους νόμους του κράτους τέλεσης, κατά την έννοια του άρθρου 6 παρ. 1 ΠΚ, ή, επί πλημμελημάτων, αν, επιπροσθέτως, υποβλήθηκε έγκληση του θύματος ή αίτηση δίωξης εκ μέρους του κράτους τέλεσης, κατά την έννοια του άρθρου 6 παρ. 3 ΠΚ. Η ανάγκη απεξάρτησης από τις ανωτέρω προϋποθέσεις συνάγεται (α) από την παρ. 1 στοιχ. β του άρθρου 11 της Οδηγίας, η οποία αξιώνει να θεμελιώνεται η δικαιοδοσία των κρατών-μελών κάθε φορά που το αδίκημα διαπράττεται από υπήκοό τους, χωρίς να επιτρέπει οποιαδήποτε ουσιαστικού δικαίου εξαίρεση συνδεόμενη π.χ. με τις προβλέψεις του κράτους τέλεσης, και (β) από την παρ. 4 του ίδιου άρθρου, το οποίο ζητά ρητά να μην ισχύουν για τη θεμελίωση της δικαιοδοσίας οι δικονομικές προϋποθέσεις της υποβολής έγκλησης από το θύμα ή της υποβολής καταγγελίας από το κράτος του τόπου τέλεσης.

Επί του άρθρου 27

Με το άρθρο 27 προβλέπεται, προς εκπλήρωση της υποχρέωσης που απορρέει από το άρθρο 18 της Οδηγίας, ότι το Υπουργείο Δικαιοσύνης υποβάλλει ετησίως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εφόσον διαθέτει σε κεντρικό επίπεδο τα αντίστοιχα στοιχεία, στατιστικές αναφορές σχετικά με τα διωκόμενα στην Ελλάδα αδικήματα που εμπíπτουν στην εμβέλεια της Οδηγίας, ήτοι αδικήματα καλυπτόμενα από τις διατάξεις του παρόντος σχεδίου ή τις κατά περίπτωση αντίστοιχα εφαρμοστέες διατάξεις του ΠΚ ή του ΕΤΚ που στρέφονται κατά των οικονομικών

συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή συνδέονται με την προσβολή αυτών των συμφερόντων. Ειδικότερα προβλέπεται η υποβολή αναφορών αφενός για (α) τον αριθμό σχετικών δικογραφιών που αρχειοθετήθηκαν, καθώς και τον αριθμό σχετικών ποινικών διώξεων που ασκήθηκαν, έπαυσαν, κηρύχθηκαν απαράδεκτες, κατέληξαν σε αθώωση, οδήγησαν σε καταδίκη ή βρίσκονται σε εξέλιξη· και αφετέρου για (β) τα ποσά που ανακτήθηκαν κατόπιν ποινικών διώξεων και την εκτιμώμενη ζημία. Για την ρύθμιση των παραπέρα λεπτομερειών, συμπεριλαμβανόμενης της διαδικασίας συγκέντρωσης των ανωτέρω στοιχείων, στον βαθμό που αυτή καταστεί τεχνικά εφικτή, εξουσιοδοτείται προς έκδοση σχετικής υπουργικής απόφασης ο Υπουργός Δικαιοσύνης

Επί του άρθρου 28

Τέλος, στο άρθρο 28 προβλέπεται ότι από τη στιγμή που το παρόν σχέδιο θα καταστεί νόμος, παύει να ισχύει ο ν. 2803/2000 και εφεξής, όπου σε διατάξεις του ισχύοντος δικαίου γίνεται αναφορά στις διατάξεις του ανωτέρω νόμου, θα νοούνται αναλόγως, όπου αυτό είναι λογικό, οι διατάξεις του παρόντος σχεδίου καθώς και οι κατά περίπτωση αντίστοιχα εφαρμοστέες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα. Η εν λόγω ρύθμιση επιδιώκει να καταστήσει σαφές ότι μετά την κατάργηση του ειδικού ρυθμιστικού συστήματος του Ν. 2803/2000 η ενωσιακή περιουσία υπάγεται πλέον καθ' ολοκληρίαν στο γενικό προστατευτικό σύστημα του ΠΚ, που ισχύει και για την ελληνική δημόσια περιουσία, ενώ, παραπέρα, η προστασία αυτή συμπληρώνεται και με ειδικές διατάξεις του παρόντος σχεδίου, ήτοι, μεταξύ άλλων, με τις ποινικές τυποποιήσεις των άρθρων 23 και 24, ή, κατά περίπτωση, και με ειδικά νομοθετήματα, όπως ο ΕΤΚ. Κατ' επέκταση, εφεξής, προς αντιμετώπιση ζητημάτων διαχρονικού δικαίου για πράξεις που τελέστηκαν πριν την έναρξη ισχύος του νέου νόμου και ενέπυταν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 2803/2000, ο εφαρμοστής καλείται να συγκρίνει αφενός την ευθύνη που προέκυπτε με βάση τις διατάξεις του ν. 2803/2000 σε συνδυασμό και με τις διατάξεις του ΕΤΚ και αφετέρου την ευθύνη που προκύπτει πλέον με βάση τις διατάξεις του ΠΚ, τις διατάξεις του ΕΤΚ και τις διατάξεις του παρόντος σχεδίου. Πράξεις που πραγμάτωναν τις ειδικές υποστάσεις των αδικημάτων που τυποποιούσε ο ν. 2803/2000 καθίστανται, εξάλλου, ανέγκλητες, μόνο αν και στον βαθμό που αυτές δεν καταλαμβάνονται πλέον από τις διατάξεις του ΠΚ, του ΕΤΚ ή του παρόντος σχεδίου.

III. ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

ΓΕΝΙΚΑ

1. Το παρόν σχέδιο νόμου ρυθμίζει μια σειρά συναφών μεταξύ τους θεμάτων που έχουν ως αφετηρία πρόσφατες νομοθετικές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τον

περιορισμό της πολυνομίας και την αποφυγή αντιφατικών και αλληλεπικαλυπτόμενων διατάξεων επιλέγεται η ταυτόχρονη εκπλήρωση των διεθνών μας υποχρεώσεων που απορρέουν από τις ανωτέρω πρωτοβουλίες, ήτοι η ταυτόχρονη ενσωμάτωση στο δίκαιό μας των εξής κειμένων:

α) Απόφαση 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 20ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία όσον αφορά τα τρομοκρατικά αδικήματα,
β) Οδηγία (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαisiού 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

2. Το κυριότερο αντικείμενο του σχεδίου νόμου είναι η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις α) της “Απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 20ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία όσον αφορά τα τρομοκρατικά αδικήματα” και β)“ της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης - πλαisiού 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου, με τις οποίες συμπληρώνεται ένα αισθητό κενό στις προσπάθειες της διεθνούς κοινωνίας να οικοδομήσει ένα αποτελεσματικό instrumentarium για την αντιμετώπιση του υπό συζήτηση φαινομένου, καθώς και την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας στην πρόληψη τρομοκρατικών πράξεων.

3. Τον ίδιο στόχο με την εν λόγω Σύμβαση υπηρετεί και η απόφαση-πλαisiο 2008/919/ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 28ης Νοεμβρίου 2008 σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης - πλαisiο 2002/475/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Όπως μάλιστα χαρακτηριστικά αναφέρεται στο προοίμιο αυτής, κατά τα τελευταία έτη έχει αναπτυχθεί ένα τροποποιημένο modus operandi των ενεργών τρομοκρατών και των υποστηρικτών τους, οι οποίοι δεν ενεργούν πλέον στο πλαίσιο ιεραρχικά δομημένων ομάδων, αλλά σε ημιαυτόνομες μονάδες με χαλαρούς προσωπικούς δεσμούς, βασικό χαρακτηριστικό των οποίων είναι η χρήση του διαδικτύου ως «εικονικού στρατοπέδου εκπαίδευσης».

4. Με το σχέδιο νόμου προσαρμόζεται το εθνικό δίκαιο τόσο στις υποχρεώσεις μας που απορρέουν από την Οδηγία (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, όσο και σ’ εκείνες που απορρέουν από την προαναφερθείσα απόφαση-πλαisiο 2008/919/ΔΕΥ. Η προσαρμογή έγκειται αφενός μεν στην εισαγωγή αυτοτελών εγκλημάτων, όπως αυτά της δημόσιας πρόκλησης ή διέγερσης σε τέλεση τρομοκρατικών πράξεων και της στρατολόγησης και εκπαίδευσης τρομοκρατών, αφετέρου δε στην πρόβλεψη της δυνατότητας διενέργειας ειδικών ανακριτικών πράξεων ακόμη και κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξετάσεως από την Εισαγγελική Αρχή. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η αποτελεσματική αντιμετώπιση του συγκεκριμένου εγκληματικού φαινομένου, χωρίς ωστόσο να απεμπολούνται θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων σε βάρος των οποίων διενεργούνται οι ανακριτικές πράξεις υπό την εποπτεία των Εισαγγελικών και Δικαστικών Αρχών.

5. Επιπλέον, σκοπός του σχεδίου νόμου, είναι η ενσωμάτωση της Απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 20ης Σεπτεμβρίου 2005 (ΕΕ L 253/29-9-2005), «σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία όσον αφορά τα τρομοκρατικά αδικήματα», όπως αυτή τροποποιήθηκε, με το άρθρο 22 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15-3-2017 (ΕΕ L 88/31-3-2017), με την οποία η επιδιωκόμενη ανταλλαγή πληροφοριών και συνεργασία των κρατών – μελών, επί εγκλημάτων τρομοκρατίας, διευρύνεται και επεκτείνεται, σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας, με τρόπο ώστε αυτή, εφεξής, να συμπεριλαμβάνει, τόσο τις ποινικές καταδίκες, όσο και όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα και τις ομάδες ή οντότητες, των οποίων η δραστηριότητα αποτελεί αντικείμενο έρευνας, ποινικής δίωξης ή ποινικής καταδίκης, για τέτοια εγκλήματα. Απώτερος σκοπός των προβλέψεων της υπό ενσωμάτωση απόφασης, είναι η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, σε όλες της τις μορφές, παντού σε όλο τον κόσμο, μέσω της συνέχισης των προσπαθειών ενίσχυσης της συμμαχίας της διεθνούς κοινότητας, προς καταπολέμησή της και της ενίσχυσης της συνεργασίας, μεταξύ των επιχειρησιακών υπηρεσιών, που είναι επιφορτισμένες με αυτή (Europol, Eurojust, υπηρεσίες πληροφοριών, αστυνομικές δυνάμεις, δικαστικές αρχές). Προς επίτευξη των στόχων αυτών, είναι απαραίτητο, οι σχετικές υπηρεσίες των κρατών - μελών να έχουν στη διάθεσή τους τις πληρέστερες και πλέον επίκαιρες πληροφορίες, ανάλογα με τους τομείς της αρμοδιότητάς τους. Οι εξειδικευμένες εθνικές υπηρεσίες των κρατών - μελών, οι δικαστικές αρχές και οι αρμόδιοι φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Europol και η Eurojust, έχουν επιτακτική ανάγκη πληροφοριών, προς επιτυχή εκπλήρωση της αποστολής τους. Η προκείμενη εναρμόνιση, λαμβάνοντας υπόψη τις ήδη υφιστάμενες ρυθμίσεις στον τομέα της ανταλλαγής πληροφοριών και συνεργασίας των κρατών – μελών, επί εγκλημάτων τρομοκρατίας, όπως αυτές εμπεριέχονται στις διατάξεις των ν. 1789/1988 «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την καταστολή της τρομοκρατίας» (Α' 133), ν. 2514/1997 (Α' 140) για την κύρωση της Συμφωνίας σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα και των πρωτοκόλλων και συμφωνιών προσχώρησης, σ' αυτήν – Σύμβαση SCHENGEN, ν. 2605/1998 «Κύρωση της από 26-7-1995 Σύμβασης για την Ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας - Σύμβαση EUROPOL (ΕΕ C 316 της 27-11-1995, σ. 2) - δυνάμει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση» (Α' 88), ν. 3294/2004 «Κύρωση του Πρωτοκόλλου που καταρτίστηκε βάσει του άρθρου 43 παράγραφος 1 της Σύμβασης για την Ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Σύμβαση Ευρωπαϊκή), το οποίο τροποποιεί την εν λόγω Σύμβαση» (Α' 234), ν. 3295/2004 «Κύρωση του Πρωτοκόλλου που τροποποιεί τη Σύμβαση για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Σύμβαση Ευρωπαϊκή) και το Πρωτόκολλο σχετικά με τα προνόμια και τις ασυλίες της Ευρωπαϊκής, των μελών των οργάνων της, των αναπληρωτών διευθυντών και των υπαλλήλων της» (Α'144), ν. 2928/2001 (Α'141) και ν. 3875/2010 «Κύρωση και Εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις» (Σύμβαση Παλιέρμο της 12-15 Δεκεμβρίου 2000, Α' 158), ν. 3251/2004 (Α'127) για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην από 6/7-12-2001 απόφαση – πλαίσιο «για το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών – μελών» και στην 2002/475/ΔΕΥ, από 13-6-2002, απόφαση – πλαίσιο του Συμβουλίου της ΕΕ «για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας», ν. 3663/2008 (Α' 99) για την ενσωμάτωση της 2002/187/ΔΕΥ, από 28-2-2002, απόφασης του Συμβουλίου της ΕΕ (ΕΕ L 63/1 της 6-3-2002,

σχετικά με τη σύσταση της Eurojust, προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση των σοβαρών μορφών εγκλήματος, προβαίνει στις αναγκαίες ρυθμίσεις και προσθήκες.

B. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ: ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Επί των άρθρων 29, 30 και 31

Με αυτά τα άρθρα του σχεδίου νόμου, α) ενσωματώνεται στην ελληνική νομοθεσία η Οδηγία (ΕΕ) 541/2017 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλασιού 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου, η Απόφαση 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 20ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία όσον αφορά τα τρομοκρατικά αδικήματα, β) παρατίθενται αναλυτικοί ορισμοί όρων και φράσεων που χρησιμοποιούνται στο σχέδιο νόμου και γ) ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων σε περίπτωση διάπραξης σχετικών αδικημάτων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Επί του άρθρου 32

Με το άρθρο αυτό τυποποιείται ως αυτοτελές αδίκημα, η με οποιονδήποτε τρόπο οργάνωση και διευκόλυνση άλλου στην πραγματοποίηση ταξιδιών στην αλλοδαπή με σκοπό την τέλεση τρομοκρατικών πράξεων.

Επί των άρθρων 33, 34 και 35

Στα άρθρα αυτά τυποποιούνται πράξεις που εντάσσονται στην εγκληματική συμπεριφορά των άρθρων 374, 385 και 216 ΠΚ (διακεκριμένη κλοπή, πλαστογραφία και εκβίαση), εφόσον τα προϊόντα που θα προκύψουν από αυτές τις πράξεις, στοχεύουν στην ενίσχυση της δράσης των τρομοκρατικών οργανώσεων.

Επί του άρθρου 36

Στο παρόν άρθρο τυποποιείται αυτοτελής ποινική ευθύνη νομικού προσώπου, προκειμένου για πράξεις των άρθρων 32, 33, 34 και 35 του παρόντος, οι οποίες έχουν τελεστεί από φυσικό πρόσωπο, είτε ατομικώς είτε ως μέλος συλλογικού οργάνου του νομικού προσώπου και για λογαριασμό του. Ίδια ευθύνη περιέχει επίσης το νομικό πρόσωπο, στην περίπτωση που παραλείπει να ασκεί, δια των αρμοδίων οργάνων του, την δέουσα εποπτεία, σε φυσικό πρόσωπο, το οποίο ανήκει στο οργανόγραμμά του και διαπράττει πράξεις των άρθρων 32, 33, 34 και 35 του παρόντος σχεδίου νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Επί του άρθρου 37

Με τη ρύθμιση της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, ορίζεται η Διεύθυνση Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας (Δ.Α.Ε.Ε.Β.) του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, ως εξειδικευμένη αστυνομική υπηρεσία, έχουσα πρόσβαση, σε όλες τις πληροφορίες, που αφορούν και απορρέουν, από τις διεξαγόμενες, από κάθε προανακριτική

αρχή της ελληνικής επικράτειας, ποινικές έρευνες, για εγκλήματα τρομοκρατίας, για τις οποίες ενημερώνεται και τις οποίες συγκεντρώνει.

Με τη ρύθμιση της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, ορίζεται ο εισαγγελέας, ο οποίος επιλέγεται, εκάστοτε, ως επόπτης του έργου της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής, στη δίωξη του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας (άρθρο 14 Ν. 3387/2005 – Α' 224, όπως τροποποιήθηκε, με το άρθρο 109§1δ' του ν. 4055/2012 – Α' 51) και ως Πρόεδρος του Συμβουλίου Συντονισμού, Ανάλυσης και Ερευνών, για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (άρθρο 4 παρ. 3 του ν. 2265/1994 – Α' 209, όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 12 του ν. 3424/2005 – Α' 305 και 54 §1 του ν. 4249/2014 – Α' 73), ως εθνικός ανταποκριτής Eurojust, για θέματα τρομοκρατίας και έχων πρόσβαση, σε όλες τις πληροφορίες, που αφορούν ποινικές έρευνες, διώξεις και καταδίκες, από κάθε δικαστική αρχή της ελληνικής επικράτειας, για εγκλήματα τρομοκρατίας. Ο ανωτέρω εισαγγελέας συγκεντρώνει τις εν λόγω πληροφορίες και ενημερώνεται γι' αυτές από κάθε αρμόδια δικαστική αρχή της ελληνικής επικράτειας.

Με τη ρύθμιση της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου, ορίζονται, ως εγκλήματα τρομοκρατίας, στα οποία αναφέρεται ο παρών νόμος, τα εγκλήματα, που προσδιορίζονται στην Οδηγία (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 88/31-3-2017) και ειδικότερα, τα εγκλήματα, που προβλέπονται στις διατάξεις των άρθρων 32 έως 35 του σχεδίου νόμου.

Επί του άρθρου 38

Με τη ρύθμιση της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, ορίζεται, ότι η Διεύθυνση Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας (Δ.Α.Ε.Ε.Β.) του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, σύμφωνα και με τις διατάξεις της Σύμβασης για την Ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Σύμβαση Europol), που υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 26 Ιουλίου 1995, δυνάμει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ C 316 της 27-11-1995, σ. 2), που κυρώθηκε, με το άρθρο πρώτο του ν. 2605/1998 (Α' 88), αλλά και τα από 27-11-2003 και 28-11-2002 τροποποιητικά πρωτόκολλα αυτής, που κυρώθηκαν, με τους ν. 3294/2004 (Α' 243) και 3295/2004 (Α' 244), αντίστοιχα, σε περίπτωση, κατά την οποία οι πληροφορίες, στις οποίες, κατά τα αναφερόμενα στο άρθρο 1 παρ. 1, έχει πρόσβαση και τις οποίες συγκεντρώνει, αφορούν ποινικές έρευνες, επί εγκλημάτων τρομοκρατίας, τα οποία θίγουν ή μπορούν να θίξουν δύο ή περισσότερα κράτη – μέλη, διαβιβάζει στη Europol, προς εξέταση, όσες εκ των πληροφοριών αυτών αφορούν, α) δεδομένα, τα οποία επιτρέπουν τον προσδιορισμό του φυσικού ή νομικού προσώπου, της ομάδας ή της οντότητας, β) πράξεις, που αποτελούν το αντικείμενο έρευνας και τις ειδικές περιστάσεις, υπό τις οποίες αυτές διαπράχθηκαν, γ) το συγκεκριμένο ποινικό αδίκημα, δ) σχέσεις με άλλες συναφείς υποθέσεις, ε) τη χρήση τεχνολογιών επικοινωνίας, και στ) την απειλή, την οποία αντιπροσωπεύει η ενδεχόμενη κατοχή όπλων μαζικής καταστροφής.

Με τη ρύθμιση της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, ο εισαγγελέας, που αναφέρεται στο άρθρο 37 παρ. 2 του σχεδίου νόμου, σύμφωνα και με τις διατάξεις της Απόφασης 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 28-2-2002 (ΕΕ L 63 της 6-3-2002, σ. 1), η οποία ενσωματώθηκε στο εσωτερικό δίκαιο, με το ν. 3663/2008 (Α' 99), όπως ο τελευταίος τροποποιήθηκε με τα άρθρα 62 του ν. 4249/2014 (Α' 73) και 24 του ν. 4531/2018 (Α' 62), σε περίπτωση, κατά την οποία οι πληροφορίες, στις οποίες, κατά τα αναφερόμενα στο άρθρο 37 παρ.1 και 2, έχει πρόσβαση, για τις οποίες ενημερώνεται και τις οποίες

συγκεντρώνει, αφορούν ποινικές έρευνες, διώξεις ή καταδίκες, για εγκλήματα τρομοκρατίας, τα οποία θίγουν ή μπορούν να θίξουν δύο ή περισσότερα κράτη – μέλη, διαβιβάζει στη Eurojust, προς εκτέλεση των καθηκόντων της, όσες εκ των πληροφοριών αυτών αφορούν, α) δεδομένα, τα οποία επιτρέπουν τον προσδιορισμό του φυσικού ή νομικού προσώπου, της ομάδας ή οντότητας, που αποτελεί αντικείμενο ποινικής έρευνας ή δίωξης, β) το συγκεκριμένο ποινικό αδίκημα και τις ειδικές περιστάσεις, υπό τις οποίες αυτό διαπράχθηκε, γ) πληροφορίες, σχετικά με τελικές καταδίκες, για εγκλήματα τρομοκρατίας και τις ειδικές περιστάσεις, υπό τις οποίες αυτά διαπράχθηκαν, δ) σχέσεις με άλλες συναφείς υποθέσεις, ε) αιτήσεις αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών παραγγελιών, από ή προς άλλο κράτος – μέλος, καθώς και τις απαντήσεις τους.

Με τη ρύθμιση της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου, ως «ομάδα ή οντότητα», κατά την έννοια των παραγράφων 1 και 2 του ίδιου άρθρου, ορίζονται οι ενώσεις προσώπων, που προβλέπονται στα άρθρα 187 και 187Α του Ποινικού Κώδικα, στο άρθρο 30 του παρόντος νόμου, στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2 της απόφασης – πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ (ΕΕ L 164 της 22-6-2002, σ. 3), καθώς και οι «ομάδες και οντότητες», που περιλαμβάνονται στον κατάλογο που προσαρτάται στην κοινή θέση 2001/931/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου της 27-12-2001 (ΕΕ L 344 της 28-12-2001, σ. 93), όπως η τελευταία τροποποιήθηκε, από την κοινή θέση 2005/220/ΚΕΠΠΑ (ΕΕ L 69 της 16-3-2005, σ. 59) και ειδικότερα, οι εγκαθιδρυμένες, επί ένα χρονικό διάστημα, ενώσεις προσώπων, που δεν συγκροτήθηκαν, τυχαία, με σκοπό τη διάπραξη, αμέσως, ενός ορισμένου εγκλήματος και δεν έχουν, απαραίτητα, τυπικά καθορισμένους ρόλους των μελών τους, συνέχεια στη σύνθεσή τους ή πολυσύνθετη δομή. Ως «τρομοκρατική ομάδα», νοείται η δομημένη ομάδα, με περισσότερα από δύο πρόσωπα, η οποία συγκροτείται για μακροχρόνια περίοδο και ενεργεί, συντονισμένα, με σκοπό την τέλεση τρομοκρατικών εγκλημάτων. Ως «δομημένη ομάδα», νοείται η ομάδα, που δεν συγκροτήθηκε περιστασιακά, για την άμεση τέλεση εγκλήματος και που δεν χρειάζεται να έχει τυπικά καθορισμένους ρόλους, για τα μέλη της, συνέχεια της δράσης των μελών της ή αναπτυγμένη δομή.

Επί του άρθρου 39

Με την προτεινόμενη ρύθμιση της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, προβλέπεται, ότι οι κατά τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 37 του παρόντος πληροφορίες, που συλλέγονται, αντίστοιχα, από τη Διεύθυνση Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας (Δ.Α.Ε.Ε.Β.) του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας και από τον εισαγγελέα που εκτελεί καθήκοντα εθνικού ανταποκριτή Eurojust, για θέματα τρομοκρατίας, στα πλαίσια ποινικών διαδικασιών, επί τρομοκρατικών εγκλημάτων, εφόσον αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση ή δίωξη των τρομοκρατικών εγκλημάτων, σε άλλο κράτος μέλος, τίθενται, το συντομότερο δυνατό, στη διάθεση των αρμόδιων αρχών του εν λόγω κράτους μέλους, είτε, κατόπιν σχετικής αιτήσεως των τελευταίων, είτε αυθόρμητα.

Με τη ρύθμιση της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, προβλέπεται, ότι οι διατάξεις της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου δεν εφαρμόζονται, όταν κρίνεται, ότι η ανταλλαγή πληροφοριών θα θέσει σε κίνδυνο τρέχουσες έρευνες ή την ασφάλεια ενός φυσικού προσώπου ή ότι είναι αντίθετη με ουσιώδη συμφέροντα της ασφάλειας του ελληνικού κράτους.

Τέλος, με την παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου, προβλέπεται, ότι οι κατά τα ανωτέρω πληροφορίες, που διαβιβάζουν οι Αρχές άλλων κρατών μελών, στις αρμόδιες ελληνικές

Αρχές, καταχωρούνται και αξιολογούνται άμεσα, από τις τελευταίες, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Κατά τα λοιπά, παρέλκει η αναφορά στη λήψη μέτρων, για τη σύσταση κοινών ομάδων έρευνας, με σκοπό τη διεξαγωγή ποινικών ερευνών, όσον αφορά εγκλήματα τρομοκρατίας, αφού, γι' αυτό, έχει ήδη ληφθεί σχετική μέριμνα, με τις διατάξεις των άρθρων 13 και 14 του ν. 3663/2008 (όπως το άρθρο 13 αυτού αντικαταστάθηκε, με τα άρθρα 62 του ν. 4249/2014 και 24 παράγραφος 10 του Ν. 4531/2018), που προβλέπουν τη δυνατότητα σύστασης κοινών ομάδων έρευνας, μεταξύ άλλων και επί εγκλημάτων τρομοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Επί του άρθρου 40

Με το παρόν άρθρο, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με μέτρα προστασίας, στήριξης και συνδρομής που ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας, σύμφωνα με την οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και όπως προσδιορίζονται περαιτέρω από την υπό ενσωμάτωση Οδηγία. Θύμα της τρομοκρατίας είναι εκείνο που ορίζεται στο άρθρο 2 της οδηγίας 2012/29/ΕΕ, ήτοι το φυσικό πρόσωπο το οποίο υπέστη ζημία, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής, ψυχικής ή συναισθηματικής βλάβης ή της οικονομικής ζημίας, στον βαθμό που προκλήθηκε απευθείας από τρομοκρατικό έγκλημα, ή μέλος της οικογένειας προσώπου ο θάνατος του οποίου προκλήθηκε απευθείας από τρομοκρατικό έγκλημα και τα οποία έχουν υποστεί ζημία εξαιτίας του θανάτου του εν λόγω προσώπου. Τα μέλη της οικογένειας των επιζώντων θυμάτων της τρομοκρατίας, όπως ορίζονται στο εν λόγω άρθρο, έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες στήριξης θυμάτων και μέτρα προστασίας σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία. Η συνδρομή σε σχέση με τις αγωγές αποζημίωσης των θυμάτων παρέχεται με την επιφύλαξη και επιπλέον της συνδρομής που λαμβάνουν τα θύματα της τρομοκρατίας από τις αρχές συνδρομής σύμφωνα με την οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου. Με το εν λόγω άρθρο εξασφαλίζεται ότι οι υπηρεσίες στήριξης αντιμετωπίζουν καταρχάς τουλάχιστον, τις συναισθηματικές και ψυχολογικές ανάγκες των πιο ευάλωτων θυμάτων της τρομοκρατίας και ενημερώνουν όλα τα θύματα της τρομοκρατίας σχετικά με τη διαθεσιμότητα περαιτέρω συναισθηματικής και ψυχολογικής στήριξης, συμπεριλαμβανομένων της μετατραυματικής υποστήριξης και συμβουλευτικής. Επίσης ότι όλα τα θύματα της τρομοκρατίας έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων, τις διαθέσιμες υπηρεσίες στήριξης και το καθεστώς αποζημίωσης. Επίσης διασφαλίζεται ότι τα θύματα της τρομοκρατίας έχουν πραγματικά πρόσβαση στις εν λόγω πληροφορίες, καθώς και σε υπηρεσίες μακροπρόθεσμης στήριξης, ακόμα και εάν το τρομοκρατικό έγκλημα έλαβε χώρα σε άλλο κράτος μέλος.

IV. ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Για την ενσωμάτωση στην εσωτερική έννομη τάξη της Οδηγίας 2016/1919/ΕΕ «σχετικά με τη δικαστική αρωγή για υπόπτους και κατηγορούμενους στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών και για καταζητούμενους σε διαδικασίες εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης»

1. Γενικές παρατηρήσεις

Με το παρόν Σχέδιο νόμου ενσωματώνεται στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία ΕΕ 2016/1919 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26^{ης} Οκτωβρίου 2016

«σχετικά με τη δικαστική αρωγή για υπόπτους και κατηγορούμενους στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών και για καταζητούμενους σε διαδικασίες εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης».

Η ενσωμάτωση γίνεται με την πρόβλεψη των κατάλληλων τροποποιήσεων και προσθηκών στον ισχύοντα νόμο 3226/2004 «Παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος και άλλες διατάξεις» (Α' 24). Ο συγκεκριμένος τρόπος ενσωμάτωσης επιλέχθηκε από τη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή προς αποφυγή δημιουργίας ενός ακόμα ειδικού νόμου, που θα συνέβαλλε στο φαινόμενο της πολυνομίας, δηλαδή της παράλληλης ισχύος περισσότερων νόμων γενικότερου και ειδικότερου περιεχόμενου με το ίδιο κατ' ουσίαν αντικείμενο. Παράλληλα με την ενσωμάτωση των ρυθμίσεων της Οδηγίας το προκείμενο Σχέδιο εισάγει και ορισμένες πρόσθετες διατάξεις, οι οποίες κρίθηκαν αναγκαίες χάριν της ενιαίας ρυθμίσεως όμοιων περιπτώσεων. Κατά τη σύνταξη του Σχεδίου λήφθηκαν υπόψη σχετικές παρατηρήσεις Δικηγορικών Συλλόγων της χώρας. Σημειώνεται ότι η πλήρης αναδιαμόρφωση του ν. 3226/2004 δεν ήταν αντικείμενο του έργου που ανατέθηκε στη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή.

2. Επιμέρους άρθρα Σχεδίου

Επί του άρθρου 41

Με το άρθρο 41 του Σχεδίου προστίθενται και αντικαθίστανται ορισμένες διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3226/2004, το οποίο ορίζει τους δικαιούχους νομικής βοήθειας.

Ειδικότερα, η παράγραφος 2 του άρθρου 1 του ν. 3226/2004 αντικαθίσταται, ώστε να περιληφθεί σε αυτήν ο περιορισμός της εφαρμογής της σε υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα. Ο περιορισμός αυτός, που προκύπτει και από την νέα ρύθμιση της παραγράφου 4 του άρθρου 1 του ν. 3226/2004, αποδίδει τη διαφορετική ρύθμιση των εισοδηματικών κριτηρίων νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις, κατά τα οριζόμενα στο παρόν Σχέδιο.

Επίσης, η παράγραφος 3 του άρθρου 1 του ν. 3226/2004 αντικαθίσταται και προβλέπεται ότι στα θύματα των εγκλημάτων που αναφέρονται σε αυτήν μπορεί να διοριστεί αυτεπαγγέλτως συνήγορος. Η πρόβλεψη του αυτεπάγγελτου διορισμού συνηγόρου είναι επιβεβλημένη λόγω της ευάλωτης θέσης των θυμάτων, που συχνά δεν είναι σε θέση να υποβάλουν σχετική αίτηση. Ταυτόχρονα ορίζεται το αρμόδιο όργανο του αυτεπάγγελτου διορισμού καθώς και η κατάσταση, από την οποία θα επιλέγεται ο συνήγορος. Η ρύθμιση κρίνεται αναγκαία ενόψει της έλλειψης σχετικών προβλέψεων στην εν λόγω διάταξη και της ανάγκης συστηματικής ένταξης της συγκεκριμένης περίπτωσης στο γενικό πλαίσιο νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις που εισάγει το Σχέδιο.

Με το ίδιο άρθρο του Σχεδίου προστίθεται νέα παράγραφος (4) στο άρθρο 1 του ν. 3226/2004, που διευκρινίζει ότι ειδικά για τη νομική βοήθεια σε υπόπτους, κατηγορούμενους ή εκζητούμενους και σε παρισταμένους προς υποστήριξη της κατηγορίας ισχύουν οι προβλέψεις του άρθρου 6 του νόμου, όπως αυτό αντικαθίσταται. Συνέπεια της προσθήκης αυτής είναι ότι τα εισοδηματικά κριτήρια του ισχύοντος άρθρου 1 εφαρμόζονται πλέον αποκλειστικά για τη νομική βοήθεια σε υποθέσεις αστικού και εμπορικού δικαίου, ενώ για τις υποθέσεις ποινικού δικαίου ισχύει η ειδική ρύθμιση του (νέου) άρθρου 6.

Επί του άρθρου 42

Με το άρθρο 42 του Σχεδίου αντικαθίστανται ή προστίθενται ορισμένες διατάξεις στο άρθρο 2 του ν. 3226/2004, το οποίο προβλέπει τη διαδικασία παροχής νομικής βοήθειας.

Η επιφύλαξη που απαντά στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3 κρίθηκε επιβεβλημένη ενόψει των ειδικών προθεσμιών που προβλέπονται για την υποβολή αίτησης νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις. Η προβλεπόμενη για λοιπές υποθέσεις δεκαπενθήμερη προθεσμία δεν αρμόζει σε περιπτώσεις επειγουσών διαδικασιών ποινικής φύσεως.

Προστίθεται επίσης νέα παράγραφος 6, με την οποία διευκρινίζεται ότι η διαδικασία του άρθρου 2 δεν θα τηρείται σε όσες περιπτώσεις ο ΚΠΔ προβλέπει τον αυτεπάγγελτο διορισμό δικηγόρου.

Επί του άρθρου 43

Με το άρθρο 43 του Σχεδίου αντικαθίσταται πλήρως το άρθρο 3 του ν. 3226/2004.

Οι ρυθμίσεις των παραγράφων 1, 4, 5, 6 και 8 της νέας διάταξης έχουν γενικό χαρακτήρα. Με εξαίρεση την παράγραφο 4 (: τακτική παρακολούθηση των διαδικασιών διορισμού από τους Δικηγορικούς Συλλόγους), οι προβλέψεις των λοιπών παραγράφων δεν παραλλάσσουν κατά περιεχόμενο του ισχύοντος νομοθετικού καθεστώτος. Το ίδιο ισχύει και για την παράγραφο 2, η οποία αφορά τις υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα. Ουσιαστικές αλλαγές επέρχονται με τις παραγράφους 3 και 7 που αφορούν αποκλειστικά τις υποθέσεις ποινικού χαρακτήρα και εναρμονίζονται με τις παρ. 1-3 του άρθρου 7 της Οδηγίας.

Ειδικότερα, στην παράγραφο 3 καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την εγγραφή δικηγόρου στις καταστάσεις συνηγόρων νομικής βοήθειας καθώς και ο τρόπος κατάρτισης και δημοσίευσης των εν λόγω καταστάσεων. Ενόψει πλέον της διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής της νομικής βοήθειας, προβλέπονται - για τους Δικηγορικούς Συλλόγους, των οποίων τα μέλη είναι άνω των 50- δύο καταστάσεις, εκ των οποίων η μια αφορά τις περιπτώσεις αυτοφώρων εγκλημάτων και επειγουσών ανακριτικών πράξεων, ενώ η δεύτερη τις λοιπές ποινικές διαδικασίες. Επιπλέον ρυθμίζονται τα ζητήματα της αμοιβής. Στην παρ. 7 προβλέπεται η εκπαίδευση των συνηγόρων νομικής βοήθειας σύμφωνα με τις οικείες αποφάσεις των Δικηγορικών Συλλόγων.

Επί του άρθρου 44

Με το άρθρο 44 αντικαθίσταται η παράγραφος 3 του άρθρου 4 του ν. 3226/2004. Ειδικότερα, ρυθμίζεται η διαδικασία ανάκτησης των δαπανών που τυχόν έχουν καταβληθεί από το Δημόσιο σε περιπτώσεις αναληθών αιτήσεων.

Επί του άρθρου 45

Με το άρθρο 45 αντικαθίσταται οι διατάξεις των άρθρων 6 και 7 του ν. 3226/2004.

Το νέο άρθρο 6 προβλέπει πρωτίστως τις προϋποθέσεις διορισμού συνηγόρου νομικής βοήθειας σε κατηγορουμένους, υπόπτους, εκζητούμενους και παρισταμένους προς υποστήριξη της κατηγορίας. Τα κριτήρια του διορισμού είναι συμβατά με τις διατάξεις της Οδηγίας και συγκεκριμένα με τα άρθρα 4 και 5 αυτής.

Ειδικότερα, το Σχέδιο εξαρτά τον διορισμό συνηγόρου νομικής βοήθειας για υπόπτους και κατηγορουμένους από τη συνδρομή προϋποθέσεων: ι) εισοδηματικής και περιουσιακής φύσεως, όπως αυτές καθορίζονται στην παράγραφο 2 περ. α) σε συνδυασμό με τις παραγράφους 4 και 5 του νέου άρθρου 6 και ιι) ουσιαστικής φύσεως που συνεχονται με την απειλουμένη ή ήδη επιβληθείσα ποινή και ενδεικνύουν τότε το συμφέρον απονομής της

Δικαιοσύνης επιβάλλει την παροχή νομικής βοήθειας, κατ' άρθρο 4 παρ. 4 της Οδηγίας. Επισημαίνεται ότι στις περιπτώσεις που κατά τον ΚΠΔ προβλέπεται αυτεπάγγελτος διορισμός συνηγόρου, αυτός δεν εξαρτάται από τη συνδρομή των προϋποθέσεων του άρθρου αυτού (παρ. 6 του νέου άρθρου 6).

Αποκλειστικά με βάση -τα ίδια- οικονομικά κριτήρια προβλέπεται ο διορισμός συνηγόρου νομικής βοήθειας για τους εκζητούμενους δυνάμει ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης ή αίτησης εκδόσεως άλλου κράτους. Η κατοχύρωση του δικαιώματος αυτού και για τον εκζητούμενο δυνάμει αίτησης εκδόσεως κρίθηκε επιβεβλημένη, ενόψει της ανάγκης διασφάλισης των δικαιωμάτων του τελευταίου στην εν λόγω διαδικασία εκδόσεως που μπορεί να οδηγήσει σε εξίσου επαχθή αποτελέσματα με τη διαδικασία εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.

Τέλος, στην παράγραφο 7 του νέου άρθρου 6, ρυθμίζεται και ο διορισμός συνηγόρου νομικής βοήθειας του παρισταμένου προς υποστήριξη της κατηγορίας, ο οποίος γίνεται με βάση (αθροιστικά) τα αυτά οικονομικά και ουσιαστικά κριτήρια, που ισχύουν για τους κατηγορουμένους και τους υπόπτους.

Στο νέο άρθρο 7 περιλαμβάνονται διατάξεις διαδικαστικής φύσεως που είναι συμβατές με τα άρθρα 6, 8 και 9 της Οδηγίας.

Συγκεκριμένα, καθορίζονται τα αρμόδια όργανα διορισμού συνηγόρου νομικής βοήθειας. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων προβλέπεται ως αρμόδιο όργανο ειδικώς διορισθείς Πρωτοδίκης. Εξαιρετικά, την απόφαση διορισμού λαμβάνει ειδικώς στις μεν περιπτώσεις αυτοφώρων εγκλημάτων το εκάστοτε αρμόδιο προανακριτικό όργανο, στις δε περιπτώσεις εκδόσεως ή ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης ο εισαγγελέας εφετών (παρ. 1, 2 και 3), λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των σχετικών διαδικασιών.

Στο ίδιο άρθρο προβλέπονται οι προθεσμίες και οι διατυπώσεις υποβολής της αίτησης του δικαιουμένου για παροχή νομικής βοήθειας καθώς και το δικαίωμα προσφυγής κατά της τυχόν απορριπτικής αποφάσεως, σύμφωνα με την σχετική επιταγή του άρθρου 8 της Οδηγίας.

Περαιτέρω ορίζεται ότι, με την επιφύλαξη της διαδικασίας των αυτοφώρων εγκλημάτων, ο διορισμός του συνηγόρου νομικής βοήθειας ισχύει μέχρι την αμετάκλητη περάτωση της ποινικής διαδικασίας καθώς και της διαδικασίας εκδόσεως ή της διαδικασίας εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.

Επισημαίνεται κι εδώ ότι, σύμφωνα με την παράγραφο 6, οι ρυθμίσεις του νέου άρθρου 7 δεν ισχύουν στις περιπτώσεις αυτεπαγγέλτως διοριζόμενου συνηγόρου, όπως αυτές προβλέπονται στον ΚΠΔ.

Επί του άρθρου 46

Με το άρθρο 46 του Σχεδίου τροποποιείται το άρθρο 14 του νόμου 3226/2004, χάριν της ενότητας του κανονιστικού πλαισίου περί της αμοιβής των δικηγόρων ή/και συνηγόρων νομικής βοήθειας και της συμβατότητάς του με τις σχετικές ρυθμίσεις του Κώδικα Δικηγόρων.

Επί του άρθρου 47

Με το άρθρο 47 του Σχεδίου ενσωματώνεται η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 10 της Οδηγίας και λαμβάνεται μέριμνα για την τήρηση στατιστικών δεδομένων.

V. ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Συμπλήρωση της ενσωμάτωσης της οδηγίας 57/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με την προσθήκη της περίπτωσης Γ του άρθρου 37 παράγραφος 7 του ν. 4443/2016 (Α' 232), ενσωματώνεται πληρέστερα η Οδηγία 57/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου Ευρωπαϊκής Ένωσης, λόγω προηγούμενης ελλιπούς διάταξης.

VII. ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

Κύρωση του Μνημονίου Διοικητικής Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως της Κυπριακής Δημοκρατίας

Με το προτεινόμενο σχέδιο νόμου επιδιώκεται η αναβάθμιση και η διεύρυνση της συνεργασίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυπριακής Δημοκρατίας στον τομέα της δικαιοσύνης και του δικαίου.

Ειδικότερα με το άρθρο 1, καθορίζονται οι τομείς συνεργασίας των δύο Μερών, οι οποίοι αφορούν τη νομοθεσία, τη διοίκηση της δικαιοσύνης, τη λειτουργία των δικαστηρίων, τη λειτουργία του σωφρονιστικού συστήματος, τη διεθνή νομική/δικαστική συνεργασία, τη διαφάνεια και διαφθορά, τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και την εξέλιξη της νομικής επιστήμης και την εκπαίδευση νομικών.

Στο άρθρα 2 και 3 περιγράφονται οι τρόποι επίτευξης της συνεργασίας αυτής.

Στο άρθρο 4 προβλέπεται η αμοιβαία ανακοίνωση των συμπερασμάτων των διεθνών συνεδρίων που διοργανώνονται για νομικά θέματα.

Στο άρθρο 5 παρέχεται η δυνατότητα στα δύο Μέρη να συνάψουν και άλλες συμφωνίες που θα διευκολύνουν την ανάπτυξη της μεταξύ τους συνεργασίας στον τομέα της δικαιοσύνης,

Στο άρθρο 6 καθορίζεται ότι η χρηματοδότηση των εκδηλώσεων που διοργανώνονται θα εξετάζεται κατά περίπτωση.

Στο ακροτελεύτιο άρθρο 7 καθορίζεται η διάρκεια, η έναρξη ισχύος του παρόντος Πρωτοκόλλου, καθώς και η δυνατότητα καταγγελίας του.

VII. ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟ

Τροποποιήσεις του ν. 3663/2008 (Α' 99) προς εναρμόνιση με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1727 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14^{ης} Νοεμβρίου 2018

Σύμφωνα με το άρθρο 85 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust) διέπεται από κανονισμό ο οποίος εκδίδεται σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία. Βάσει της διάταξης αυτής εκδόθηκε ο Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1727 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 295/ 138 2-11-2018), ο οποίος ισχύει και εφαρμόζεται από την 14-12-2019 σε αντικατάσταση της απόφασης 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως τροποποιημένη ίσχυε και ρύθμιζε έως τώρα τη λειτουργία της Eurojust. Με δεδομένο αυτό,

είναι αναγκαίο να τροποποιηθούν οι σχετικές διατάξεις του ν. 3663/2008, ο οποίος έχει θεσπιστεί για την προσαρμογή στην εσωτερική έννομη τάξη των ευρωπαϊκών κανόνων για τη λειτουργία της Eurojust, προκειμένου οι διατάξεις του να εναρμονίζονται με τον νέο κανονισμό. Με το παρόν νομοσχέδιο τροποποιούνται οι διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του ν. 3663/2008 που αφορούν την επιλογή, τη χρονική διάρκεια και την ανανέωση της θητείας του Εθνικού μέλους της χώρας μας στη Eurojust, του αναπληρωτή και του βοηθού του καθώς και των εθνικών ανταποκριτών ώστε οι σχετικές ρυθμίσεις να συμβαδίζουν με τις προβλέψεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727. Συγκεκριμένα, ως Εθνικό μέλος αναπληρωτής και βοηθός της Eurojust ορίζονται μόνο εισαγγελικοί λειτουργοί.

Η διάταξη του άρθρου 7 του κανονισμού που αναφέρεται στη δυνατότητα επιλογής δικαστικού λειτουργού για την πλήρωση της θέσης του Εισαγγελέα της Eurojust και του αναπληρωτή του, απευθύνεται σε κράτη μέλη στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης των οποίων, είναι δυνατή η εναλλαγή των ρόλων του δικαστή και Εισαγγελέα ή όπου το δικαιοδοτικό έργο της άσκησης ποινικής δίωξης, της εκτέλεσης αποφάσεων αλλά και αυτό της δικαστικής συνδρομής ανατίθεται σε δικαστές. Κυρίαρχο αντικείμενο της Eurojust είναι η δικαστική συνεργασία στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας που σχετίζεται με την ποινική δίωξη, τον συντονισμό των ποινικών ερευνών, την εκτέλεση ενταλμάτων σύλληψης και εντολών έρευνας. Όλα τα ανωτέρω αποτελούν πεδία που κατά την ελληνική έννομη τάξη ανήκουν στην δικαιοδοσία της εισαγγελικής αρχής, η οποία στελεχώνεται από ισόβιους λειτουργούς με απολύτως προσδιορισμένα καθήκοντα. Με βάση τις ανωτέρω παραδοχές καθίσταται επιβεβλημένο η στελέχωση της Ελληνικής αντιπροσωπείας στη Eurojust να γίνεται από Εισαγγελείς λαμβανομένου υπόψη ότι και στην πράξη οι αντιπροσωπείες των κρατών μελών στη Eurojust στελεχώνονται από δικαστικούς λειτουργούς με εισαγγελικές αρμοδιότητες. Κατά συνέπεια η ρύθμιση παραμένει ως έχει και εξειδικεύεται περαιτέρω η διαδικασία επιλογής των εισαγγελέων (διαδικασία επιλογής, θητεία και ανανέωση αυτής). Ειδικότερα, επιτυγχάνεται η εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας προς τις προβλέψεις του άρθρου 7, σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη διορίζουν εθνικά μέλη και αναπληρωτές βάσει των απαραίτητων ακαδημαϊκών προσόντων αλλά και της αποδεδειγμένης μακροχρόνιας και υψηλού επιπέδου πρακτικής εμπειρίας στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης, ενώ προσαρμόζεται στην ιεραρχική δομή της εισαγγελικής αρχής στην Ελλάδα. Έτσι, στη θέση του Εθνικού Μέλους τοποθετείται εισαγγελικός λειτουργός που κατέχει το βαθμό του Αντεισαγγελέα Εφετών ή Εισαγγελέα Πρωτοδικών με την επιπρόσθετη απαίτηση ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών να έχει συμπληρώσει τουλάχιστον 5 έτη στο βαθμό αυτόν, ώστε να διαθέτει την απαιτούμενη εμπειρία στο χειρισμό ποινικών υποθέσεων ή ακόμη και στην άσκηση διοίκησης στο πλαίσιο των Εισαγγελιών Πρωτοδικών της Χώρας.

Στη θέση του αναπληρωτή του Εθνικού Μέλους, τοποθετείται εισαγγελέας που κατέχει τουλάχιστον το βαθμό του Αντεισαγγελέα Πρωτοδικών με την επιπρόσθετη απαίτηση να έχει συμπληρώσει τουλάχιστον 5 χρόνια υπηρεσίας στο βαθμό αυτό και σε κάθε περίπτωση να είναι νεότερος κατά αρχαιότητα του Εθνικού Μέλους. Στη θέση του βοηθού του Εθνικού Μέλους τοποθετείται εισαγγελικός λειτουργός που κατέχει το βαθμό του Αντεισαγγελέα Πρωτοδικών με την επιπρόσθετη απαίτηση να έχει συμπληρώσει τουλάχιστον 2 χρόνια υπηρεσίας στο βαθμό και επιπλέον να είναι νεότερος κατά αρχαιότητα του Εθνικού Μέλους και του αναπληρωτή του.

Περαιτέρω, κατ'εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 7 παρ 5 του Κανονισμού καταργείται η δυνατότητα περισσότερων ανανεώσεων της θητείας του Εθνικού Μέλους και του

αναπληρωτή του, και αυτή καθίσταται άπαξ ανανεώσιμη. Κατ εφαρμογή όμως της διάταξης του άρθρου 11 παρ. 5 του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727 σε περίπτωση που το Εθνικό Μέλος της Ελλάδας εκλεγεί στη θέση του προέδρου ή του αντιπροέδρου της Eurojust τότε η θητεία του ως Εθνικού Μέλους παρατείνεται έως τη λήξη της θητείας του ως προέδρου ή αντιπροέδρου, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι μπορεί να ασκήσει τα εν λόγω καθήκοντα του.

Επιπλέον, εκτιμάται ότι η θητεία των βοηθών θα πρέπει να είναι μικρότερης συνολικής διάρκειας -έως 5 έτη-, και θα καθορίζεται από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες. Η όσο το δυνατόν συχνότερη εναλλαγή των βοηθών θα επιτρέπει σε περισσότερους εισαγγελείς να εντρυφήσουν στις Ευρωπαϊκές πρακτικές αναφορικά με την δικαστική συνεργασία. Την πολύτιμη αυτή γνώση και εμπειρία που θα αποκομίσουν, επιστρέφοντας θα την εισφέρουν στην εσωτερική έννομη τάξη και στο μέλλον κατά την υπηρεσιακή τους εξέλιξη θα λαμβάνεται υπόψη ως επιπλέον προσόν κατά την διαδικασία επιλογής τους για τη στελέχωση ευρωπαϊκών θεσμών.

Τέλος, παρέχεται με το παρόν νομοσχέδιο η σχετική εξουσιοδότηση για την έκδοση απόφασης του Υπουργού Δικαιοσύνης που θα ρυθμίζει την έδρα τη στελέχωση, το υπηρεσιακό καθεστώς, τη στέγαση και την από κοινού δράση των εθνικών ανταποκριτών και του Εθνικού Συστήματος Συντονισμού της Eurojust, όπως προβλέπει το άρθρο 20 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727 λαμβανομένου υπόψη και του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939.

Επειδή με τη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 5 του Κανονισμού η θητεία του Εθνικού Μέλους και του αναπληρωτή του καθίσταται πενταετής ενώ έως τώρα βάσει του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 3663/2008, η θητεία του Εθνικού Μέλους, του αναπληρωτή και του βοηθού ήταν τετραετής, κατ εφαρμογή της καταργηθείσας αποφάσεως 2002/187/ ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως ίσχυε.

Κατά τα λοιπά, οι διατάξεις εξακολουθούν να ισχύουν στο πλαίσιο της εθνικής έννομης τάξης στο μέτρο που δεν αντίκεινται στις διατάξεις του κανονισμού.

VIII. ΜΕΡΟΣ ΟΓΔΟΟ

ΆΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Επί του άρθρου 54

Με την παρούσα τροποποίηση επιδιώκεται η βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει την Ελληνική Αρχή Αποζημίωσης θυμάτων εγκληματικών πράξεων, η οποία λειτουργεί στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, μετά από αξιολόγηση του έργου της στα δέκα χρόνια από την έναρξη λειτουργίας της. Σκοπός είναι η πρόσβαση στην Αρχή να καθίσταται πιο εύκολη για τους αιτούντες, που είναι θύματα εγκληματικών πράξεων και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3811/2009 «Αποζημίωση των θυμάτων εγκλημάτων βίας από πρόθεση (Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 29ης Απριλίου 2004) και άλλες διατάξεις». Ειδικά για την προθεσμία της περίπτωσης β του άρθρου 9 του νόμου, ελήφθη υπόψη η τρίμηνη προθεσμία που απαιτείται για την άσκηση της έγκλησης για την ποινική δίωξη της τελεσθείσας αξιόποινης πράξης σε βάρος του θύματος, προθεσμία που ξεκινά από την ημέρα που ο παθών έμαθε για την τέλεση της πράξης και για το δράστη της ή για έναν από τους συμμετόχους, κατά την πρόβλεψη της παραγράφου 1 του άρθρου 114 ΠΚ. Το διάστημα των πέντε (5) ημερών που ίσχυε ως σήμερα για την καταγγελία της πράξης στις αρμόδιες Αρχές θεωρήθηκε υπερβολικά σύντομο, ειδικά

αν ληφθεί υπόψη το προσβαλλόμενο έννομο αγαθό, το είδος και η βαρύτητα της τελεσθείσας σε βάρος του θύματος αξιόποινης πράξης. Η παράγραφος 1 του άρθρου 1 και η παράγραφος 1 του άρθρου 3 τροποποιούνται προκειμένου να επικαιροποιηθεί ο κατάλογος των αξιόποινων πράξεων μετά την πρόσφατη θέση σε ισχύ του νέου Ποινικού Κώδικα. Το παράβολο του άρθρου 13 μειώνεται σε 50 ευρώ από το αρχικό ποσό των 100 ευρώ.

Επί του άρθρου 55

Το άρθρο 9 παρ. 6 του ν. 3226/2004 (Α' 24) ορίζει ρητά ότι η παροχή νομικής βοήθειας δεν επηρεάζει την υποχρέωση καταβολής των εξόδων που επιδικάστηκαν στον αντίδικο. Το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3226/2004 (Α' 24) ορίζει ότι εάν η απόφαση επιβάλει τα έξοδα σε βάρος του αντιδίκου του δικαιούχου ή άλλου προσώπου, τα έξοδα από τα οποία απαλλάχθηκε ο δικαιούχος και η αποζημίωση δικηγόρου και κάθε άλλου προσώπου που βαρύνει το Δημόσιο, επιδικάζονται υπέρ του Δημοσίου και εισπράττονται από αυτό σύμφωνα με τις διατάξεις για την είσπραξη των δημοσίων εσόδων. Από τις παραπάνω διατάξεις, σχετικά με τα δικαστικά έξοδα σε δίκη κατά την οποία κάποιος διάδικος έτυχε νομικής βοήθειας, προκύπτει ρητά ότι όταν ηττάται ο διάδικος που έτυχε νομικής βοήθειας, τα δικαστικά έξοδα τα οποία υποχρεούται να καταβάλει ως ηττηθείς διάδικος και επιδικάζονται στον αντίδικο του δεν αποτελούν περιεχόμενο της νομικής βοήθειας που έτυχε και έτσι αυτά επιδικάζονται σε βάρος του. Όταν, όμως, τα δικαστικά έξοδα επιβάλλονται σε βάρος του αντιδίκου του διαδίκου που έτυχε -νομικής βοήθειας, αυτά επιδικάζονται υπέρ του Δημοσίου και εισπράττονται σύμφωνα με τις διατάξεις για την είσπραξη των δημοσίων εσόδων. Στο παραπάνω πλαίσιο, κρίνεται σκόπιμο τα δικαστικά αυτά έξοδα να αποδίδονται από το Δημόσιο στο ΤΑ.Χ.Δ.Ι.Κ και να αποτελούν πόρο του. Το ΤΑ.Χ.Δ.Ι.Κ είναι, εξάλλου, το νομικό πρόσωπο που παρέχει τη νομική βοήθεια, μέσω ειδικής κατ' έτος πίστωσης που εγγράφεται στον προϋπολογισμό του για την κάλυψη της αποζημίωσης των δικηγόρων και άλλων προσώπων που προσφέρουν υπηρεσίες νομικής βοήθειας.

Επί του άρθρου 56

Σκοπός της παράτασης ισχύος της διάταξης του άρθρου 15 του ν.δ. 3958/59 περί επικυρώσεως ανώμαλης δικαιοπραξίας και γενικώς της μέχρι τούδε κατ' εξακολούθηση παράτασης της ως άνω ρύθμισης με διαδοχικούς νόμους και υπουργικές αποφάσεις είναι να επικυρωθούν οι συμβολαιογραφικές πράξεις και τα ιδιωτικά συμφωνητικά που φέρουν βέβαιη χρονολογία, τα οποία συντάχθηκαν κατά παράβαση της αγροτικής νομοθεσίας, με άλλα λόγια να δοθεί η δυνατότητα στους αποκτώντες εμπράγματο δικαίωμα επί ακινήτου παρανόμως, να εγκυροποιήσουν την δικαιοπραξία και να αποφύγουν έτσι τον κίνδυνο της προς τρίτους εκποίησης του ακινήτου. Με την διάταξη επιτυγχάνεται:

α) αύξηση εσόδων του δημοσίου, εν όψει μάλιστα και της αύξησης της αξίας των αγροτικών ακινήτων, αφού η υπό του α.ν. 431/68 θέσπιση της απαγορεύσεως της εκποίησης διαιρετών τμημάτων εποικιστικών ακινήτων είχε ως συνέπεια την μη σύνταξη οριστικών συμβολαίων,

β) κοινωνική ειρήνη σε ιδιοκτήτες – κληρούχους εποικιστικών ακινήτων αλλά και αγρότες, καθ' όσον αυτοί δεν μπορούν να μεταβιβάσουν δια καταμήσεως τους αγρούς τους, προς αποκατάσταση των τέκνων τους, τόσο για τη δημιουργία ξεχωριστού οίκου, όσον και προς

διευκόλυνση δια της αξιοποίησης τούτων με ανέγερση οικιών ή μικρών τουριστικών αγροτικών μονάδων,

γ) οικονομική ασφάλεια των συναλλαγών που διαπράχθηκαν τόσο κατά παράβαση των άρθρων 369 ΑΚ και 159 ΑΚ όσο και με την ουσιαστική προστασία του αγοραστή από τον κίνδυνο της μεταβιβάσεως του επιδικίου προς τρίτον και από την άρνηση του πωλητή ή του δωρητή ή του συγκυρίου ή του ανταλλάξαντος να συμπράξει στην κατάρτιση της οριστικής και δια συμβολαίου μεταβιβάσεως

δ) η περαιτέρω αξιοποίηση των κατατηθέντων αγροτικών τμημάτων είτε με τη συνέχιση της καλλιέργειας αυτών είτε με την ανέγερση κτισμάτων επ' αυτών και

ε) η απόκτηση τίτλων των ιδιωτών εν όψει και της λειτουργίας του Κτηματολογίου.

Επί του άρθρου 57

Με την προτεινόμενη διάταξη αποτυπώνεται πάγια νομολογία σε σχέση με τις κατ' αρχήν προϋποθέσεις παραδεκτού της ομοδικίας (ΣτΕ Ολ. 813-4/2019, 926/2018, 660-1/2018, 3312/2017, 2649/2017, 1232/2017, 1469/2016, 216/2016, 217-8/2016, 3631/2015, 3372-4/2015, 2089-90/2015, 239/2015, 16/2015, 17/2015, 4003/2014, 3874/2014, 3299/2014, 1210/2010, 609/1957, 253/1933, 78/1930, κ.ά., πρβλ. και απόφαση Συμβουλίου της Επικρατείας σε Ολομέλεια και Συμβούλιο 4/2004), η οποία ως θεσμός θεραπεύει επί της αρχής σκοπούς αναγόμενους στην οικονομία της δίκης. Δοθέντος, ωστόσο, ότι η επίκληση της ομοδικίας είναι μεν κοινή, πλην η απόδειξή της εξετάζεται χωριστά για κάθε διάδικο, όπως ομοίως εξετάζεται χωριστά και η νομιμοποίηση πληρεξούσιου δικηγόρου εκάστου αιτούντος (πρβλ. ΣτΕ Ολ. 682-4/2019), η χωρίς μέτρο σώρευση ομοδίκων ενδέχεται να δημιουργεί λειτουργικά προβλήματα στην απονομή της δικαιοσύνης, αλλά και να δυσχεραίνει τη διοίκηση στην κατάρτιση του φακέλου της υποθέσεως και τη σύνταξη της εκθέσεως, με την οποία εκφράζονται οι απόψεις της (και) επί των ανωτέρω ζητημάτων στο Δικαστήριο. Ως εκ των ανωτέρω, παρίσταται αναγκαίος ο νομοθετικός περιορισμός του αριθμού των ομοδίκων που δύνανται να ασκήσουν κοινή αίτηση ακυρώσεως με το ίδιο δικόγραφο, χωρίς τούτο να αντίκειται στις διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος και του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, διότι, ανεξαρτήτως του ότι οι διατάξεις αυτές δεν κατοχυρώνουν το δικαίωμα ομαδικής προσφυγής περισσότερων προσώπων από κοινού σε δικαστήριο, πάντως το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο, δεν παρακωλύεται, και μάλιστα δυσανάλογα, από την θέσπιση του προτεινόμενου περιορισμού.

Επί του άρθρου 58

Η προτεινόμενη ρύθμιση είναι αναγκαία ενόψει της σημαντικότητας των διαφορών που αφορούν την κτήση και την απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας. Ειδικότερα θεωρείται σκόπιμο οι ακυρωτικές διαφορές που γεννώνται από την προσβολή ατομικών διοικητικών πράξεων που αφορούν στην κτήση και απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας, να υπάγονται, σε πρώτο βαθμό, στην αρμοδιότητα των κατά τόπο αρμόδιων τριμελών διοικητικών εφετείων εφαρμοζόμενων αναλογικά των διατάξεων των άρθρων 2 έως 5 του ν. 702/1977. Περαιτέρω, δεδομένου ότι οι εν λόγω διαφορές υπάγονταν και έως την 31.12.2019 στην αρμοδιότητα των διοικητικών εφετείων, κρίνεται σκόπιμο να τεθεί μεταβατική διάταξη και για όσες διαφορές, τυχόν, ανακύψουν κατά το διάστημα από 1.1.2020 (που οι διαφορές αυτές υπήχθησαν στην αρμοδιότητα των διοικητικών πρωτοδικείων) έως την ισχύ του παρόντος. Τέλος, προκειμένου να πληρούνται οι όροι της καλής νομοθέτησης, αφενός ενσωματώνεται

στην παράγραφο 6 του άρθρου 15 του ν. 3068/2002 και η συναφής διάταξη του άρθρου 54 του ν.3900/2010 που αφορά τη διαδικασία αναστολής εκτέλεσης των διοικητικών πράξεων που εκδίδονται για τις διαφορές της περιπτώσεως α΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του ν.3068/2002, αφετέρου τροποποιείται η παράγραφος 1 του άρθρου 108 του ν.4636/2019 ως προς την παραπομπή στην ορθή (πλέον) παράγραφο 4 του άρθρου 15 του ν.3069/2002, αναφορικά με την εκδίκαση των διαφορών της περιπτώσεως β΄ της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου.

Επί του άρθρου 59

Η προτεινόμενη ρύθμιση είναι απαραίτητη προκειμένου να επιτευχθεί η δίκαιη κατανομή των υποθέσεων μεταξύ των δικαστών, χωρίς να επιβαρύνονται οι συγκεκριμένοι δικαστές που μέχρι σήμερα μετέχουν στα συμβούλια συμμόρφωσης της διοίκησης, οι οποίοι πέραν των λοιπών υποθέσεων τους επιβαρύνονται και με τις υποθέσεις που εισάγονται στα συμβούλια συμμόρφωσης. Περαιτέρω, είναι αυτονόητο ότι ο δικαστής που εκδίδει την απόφαση ή μετέχει στην τριμελή σύνθεση του δικαστηρίου που εκδίδει την απόφαση, ως εισηγητής, δικαιούται, αλλά και υποχρεούται να γνωρίζει τον τρόπο υλοποίησής της, στάδιο που συνδέεται άμεσα με την αποτελεσματικότητα της δικαστικής προστασίας. Η κατάργηση της παραγράφου 4 του άρθρου 2 του ν. 3068/2002 (Α΄ 274) απαιτείται για να πληρούνται οι όροι της καλής νομοθέτησης αφού η σχετική ρύθμιση, δεδομένου ότι είναι αυτονόητο ότι οι διατάξεις των άρθρων 2 έως 6 του ν. 3068/2002 εφαρμόζονται αναλόγως για τον έλεγχο από τα διοικητικά δικαστήρια της συμμόρφωσης της Διοίκησης στις αποφάσεις τους, καθίσταται περιττή.

Επί του άρθρου 60

Η Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, η έδρα της οποίας βρίσκεται στην Αθήνα, στο επί της οδού Λ. Ριανκούρ αριθ. 85 κτίριο του δικαστικού μεγάρου των Διοικητικών Δικαστηρίων Αθηνών, είναι σήμερα ο μοναδικός θεσμός στο σύνολο του δικαστικού μας συστήματος, ο οποίος στελεχώνεται αμιγώς από ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς και έχει ως κύριο αντικείμενο την εποπτεία των διοικητικών δικαστηρίων, την παρακολούθηση της εύρυθμης λειτουργίας τους και τη λήψη των αναγκαίων προς τούτο μέτρων, καθώς και τη διατύπωση γνώμης για γενικότερου ενδιαφέροντος θέματα της διοικητικής νομοθεσίας και για την απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης (πρβλ. ΣτΕ 1237/2017, Ολομ.). Οι αρμοδιότητες της Γενικής Επιτροπείας προβλέπονται, καταρχήν, αναλυτικά, στο άρθρο 29 του ν. 1756/1988 (Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών - Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.). Ο νομοθέτης, δείχνοντας την εμπιστοσύνη του στον θεσμό αυτόν και στις υπηρεσίες που προσφέρει με επιτυχία, έχει αναθέσει στη Γενική Επιτροπεία των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και νέες αρμοδιότητες, μεταξύ των οποίων: α) τη διαχείριση της ετήσιας επιχορήγησης του άρθρου 64 του ν. 3900/2010 για τη Γενική Επιτροπεία και τα Διοικητικά Δικαστήρια των Αθηνών, β) την υποβολή αιτημάτων για την εισαγωγή υποθέσεων στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατά την πρότυπη δίκη, γ) την ανάληψη από τον Γενικό Επίτροπο της έρευνας σχετικά με το δικαιολογημένο ή μη της καθυστέρησης, πέραν του οκταμήνου, στη δημοσίευση των αποφάσεων (άρ. 26 ν. 4446/2016, Α΄240), δ) την υπόδειξη των δικαστικών λειτουργών που μετέχουν ως μέλη στις Ανεξάρτητες Αρχές Προσφυγών Ασύλου (άρ. 5 του ν. 4375/2016, Α΄ 51, ως ισχύει μετά τον ν. 4399/2016, Α΄117) και στην Επιτροπή Προδικαστικών

Προσφυγών για τις συμβάσεις της Βουλής (άρ. 149 Καν. Βουλής, ως ισχύει μετά τις αποφ. Ολ. Βουλής 231/108/2017, Α' 3 και 9321/5751/2017, Α' 101), ε) την οργάνωση της παροχής εκπαίδευσης και συνεχούς επιμόρφωσης στον τομέα της διεθνούς προστασίας, δυνάμει των άρθρων 74 και 116 του ν. 4636/2019 (Α' 169). Επιπροσθέτως, η Γενική Επιτροπεία έχει συγκροτήσει Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή (Κ.Ο.Ε.) υπό την επίβλεψη του Επιτρόπου, για την παρακολούθηση και ορθή λειτουργία του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού μας Συστήματος (Ο.Σ.Δ.Δ.Υ. Δ.Δ.) από όλα τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, σε αρμονική συνεργασία με την αντίστοιχη Επιτροπή Πληροφορικής του Συμβουλίου της Επικρατείας. Το έργο της Κ.Ο.Ε. είναι ιδιαίτερα σημαντικό, αφενός μεν, λόγω της όλο και συχνότερης ανάγκης εξαγωγής σύνθετων στατιστικών δεδομένων, αφετέρου δε, ενόψει της σταδιακής αποϋλοποίησης του φακέλου της δικογραφίας η οποία δρομολογείται για τη διοικητική δικαιοσύνη με τις πρόσφατες διατάξεις των άρθρων 75 έως και 80 του ν. 4635/2019 (Α' 167) και απαιτεί τη συνεχή επικοινωνία της Γενικής Επιτροπείας με όλα τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια προκειμένου να παρασχεθεί η αναγκαία υποστήριξη. Εξάλλου δικαστικοί λειτουργοί - μέλη της Γενικής Επιτροπείας μετέχουν σε όλες σχεδόν τις επιτροπές και ομάδες εργασίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης και συνεργάζονται εποικοδομητικά με όλα τα Τμήματα του Υπουργείου. Στη Γενική Επιτροπεία λειτουργεί Γραμματεία (κατ' άρθρο 30 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.) για τη γραμματειακή υποστήριξη του Γενικού Επιτρόπου, του Επιτρόπου και των Αντεπιτρόπων στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους (εποπτεία, παρακολούθηση, έλεγχος λειτουργίας όλων των Διοικητικών Δικαστηρίων της Χώρας και υποβοήθηση του έργου αυτών, συλλογή, επεξεργασία, ανάλυση των στατιστικών στοιχείων της κίνησης των δικαστηρίων αυτών, επεξεργασία στοιχείων των ατομικών φακέλων δικαστικών λειτουργών και δικαστικών υπαλλήλων, συμμετοχή στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο Διοικητικής Δικαιοσύνης, στα Υπηρεσιακά Συμβούλια του Συμβουλίου της Επικρατείας, υποστήριξη στη διοργάνωση εκπαιδευτικών συναντήσεων με τους διευθύνοντες τα δικαστήρια κ.λπ.). Ενόψει των συνεχώς αυξανόμενων αρμοδιοτήτων της Γενικής Επιτροπείας και προκειμένου να μπορεί να ανταποκριθεί με επιτυχία στον ρόλο της, ο κοινός νομοθέτης προχώρησε στην ενίσχυση των οργανικών της θέσεων. Συνέστησε τρίτη θέση Αντεπιτρόπου και αύξησε τις θέσεις των δικαστικών υπαλλήλων της, από 11 (8 θέσεις κλάδου Γραμματέων, 1 κλάδου ΠΕ Επιστήμης των Υπολογιστών ή ΠΕ Μηχανικών Η/Υ, 1 Κλάδου ΔΕ Δακτυλογράφων και 1 του Κλάδου ΥΕ Επιμελητών) σε 17 με τον ν. 4446/2016, προσθέτοντας τρεις (3) θέσεις κλάδου ΠΕ Γραμματέων, δύο (2) θέσεις κλάδου ΠΕ Οικονομολόγων - Λογιστών και μία (1) θέση κλάδου ΠΕ Μεταφραστών - Διερμηνέων και πλέον σε 19 με τον ν. 4509/2017 (Α' 201), προσθέτοντας μία (1) ακόμη θέση κλάδου ΠΕ Γραμματέα και μία (1) θέση κλάδου ΤΕ Πληροφορικής. Από τις δώδεκα (12) θέσεις υπαλλήλων κλάδου Γραμματέων, οι πέντε (5) θέσεις παραμένουν κενές, ενώ από τους λοιπούς κλάδους έχει πληρωθεί μόνον η μία (1) θέση του κλάδου ΔΕ Δακτυλογράφων. Με το άρθρο 20 του ν. 4512/2018 και υπό τον τίτλο «Μεταβατικές διατάξεις για το προσωπικό των καταργούμενων Υποθηκοφυλακείων και Κτηματολογικών Γραφείων», προβλέφθηκε η δυνατότητα (παρ. 4) στο προσωπικό που υπηρετεί, με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου, σε θέσεις υπαλλήλων εμμίσθων Υποθηκοφυλακείων, οι οποίες καταργούνται, με τη σύσταση, με τον πιο πάνω νόμο, του νέου Φορέα με την επωνυμία «Εθνικό Κτηματολόγιο», να ζητήσει, με την εμπρόθεσμη υποβολή σχετικής αίτησης, να μεταταχθεί, σε κενή θέση ή, αν δεν υπάρχει κενή θέση, σε προσωποπαγή, σε κλάδο δικαστικών υπαλλήλων ή υπαλλήλων της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή υπηρεσίας αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή Ν.Π.Δ.Δ. που εποπτεύονται από

το Υπουργείο Δικαιοσύνης, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 83 και 84 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων (ν. 2812/2000), εφόσον διαθέτει τα προβλεπόμενα τυπικά προσόντα. Η ισχύς της πράξης μετάταξης αναστέλλεται έως τη δημοσίευση της απόφασης που προβλέπεται στο άρθρο 1 του νόμου, από τη δημοσίευση της οποίας επέρχεται η κατάργηση των υφιστάμενων κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού οργανικών θέσεων. Η διάταξη αυτή καταλαμβάνει μεταξύ των Δικαστικών Υπηρεσιών στις οποίες μπορούν να μεταταχθούν οι πιο πάνω υπάλληλοι με μοναδικό κριτήριο την προσωπική τους επιθυμία και τη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, μία μονάδα επιτελική και εποπτική, με σημαντικές, όπως προαναφέρθηκε, αρμοδιότητες, που απαιτούν πλήρωση των οργανικών θέσεων της Υπηρεσίας αυτής από εξειδικευμένο προσωπικό, εξοικειωμένο με τη δικαστική διαδικασία και τη λειτουργία των δικαστηρίων και επιλεγμένο με αυστηρά κριτήρια. Τούτο επιβάλλει πρωτίστως η συνταγματική αρχή της ορθολογικής οργάνωσης και λειτουργίας των δικαστικών υπηρεσιών (πρβλ. ΣτΕ 3972 - 3974/2013, 2734/2005, ΑΔΣΔΔ 34/2016, 27-28/2016, 24/2015, 17/2015, 33/2014, Πρακτικό 2/2014 του ΣτΕ σε Ολομ. και συμβ. κ.λπ.). Ενόψει των ανωτέρω, με την προτεινόμενη ρύθμιση, προβλέπεται ότι η Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων δεν καταλαμβάνεται από τις μεταβατικές διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 20 του ν. 4512/2018 και χορηγείται νέα προθεσμία υποβολής αίτησης από τους υπαλλήλους που έχουν ζητήσει να μεταταχθούν στην Υπηρεσία αυτή, προκειμένου να επιλέξουν η μετάταξή τους να διενεργηθεί σε κάποια άλλη Υπηρεσία μεταξύ αυτών που προβλέπονται στην πιο πάνω διάταξη.

Επί του άρθρου 61

Με τις διατάξεις των άρθρων 175, 198 και 205 Α του ν. 4412/2016 (Α' 147), όπως αυτές ισχύουν σήμερα μετά τις διατάξεις των άρθρων 21 και 22 του ν. 4491/2017 (Α' 152) και 43 του ν. 4605/2019 (Α' 52), όλες οι διαφορές που αναφύονται κατά την εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων έργων, υπηρεσιών και προμηθειών, υπήχθησαν, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 94 του Συντάγματος, στην δικαιοδοσία των διοικητικών εφετείων, ανεξάρτητα από το εάν ο αναθέτων φορέας είναι το δημόσιο, νπδδ ή νπιδ, ανεξάρτητα δηλαδή από το εάν αυτές αποτελούν, σύμφωνα με τη νομολογία, διοικητικές συμβάσεις ή συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου. Κατόπιν των ανωτέρω είναι σκόπιμη για λόγους συνέπειας και προς αποφυγή τυχόν ερμηνευτικών προβλημάτων και η τροποποίηση των άρθρων 6 παρ. 2 περιπτ. α και 272Α περιπτ. α' του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, Α' 97), προκειμένου να γίνεται αναφορά σε δημόσιες και όχι διοικητικές συμβάσεις.

Επί του άρθρου 62

Η προτεινόμενη ρύθμιση κρίνεται αναγκαία για την επιτάχυνση και διευκόλυνση της διαδικασίας πλήρωσης των θέσεων προϊσταμένων τμημάτων των υποθηκοφυλακείων του άρθρου 32 του ν. 4456/2017, κατά το μεταβατικό διάστημα μέχρι σταδιακά αυτά να καταργηθούν σύμφωνα με τις παρ. 5 και 7 του άρθρου 1 του ν. 4512/2018, όπως ισχύουν μετά την από 24.12.2019 Π.Ν.Π. (Α' 212). Η προτεινόμενη διάταξη καταργεί το προγενέστερο άρθρο 30 του ν. 4596/2019 και λαμβάνει προεχόντως υπόψη τα πραγματικά δεδομένα που ισχύουν για το προσωπικό από το οποίο αναγκαστικά θα αναζητηθούν οι εν λόγω προϊστάμενοι, καθώς και το χρονικό διάστημα που απομένει μέχρι τη μετατροπή των οικείων υποθηκοφυλακείων σε κτηματολογικά γραφεία. Λαμβάνεται, επίσης, υπόψη η διαπιστωθείσα επιβράδυνση στη λειτουργία των ειρηνοδικείων, αφού οι προϊστάμενοι των

γραμματειών τους ασκούσαν επί μακρού χρονικού διαστήματος παράλληλα καθήκοντα προϊσταμένου των έμμισθων εκ μετατροπής υποθηκοφυλακείων, όσον αφορά τις πράξεις σύστασης, μεταβίβασης ή κατάργησης εμπράγματων δικαιωμάτων στα τηρούμενα βιβλία των υποθηκοφυλακείων αυτών. Σε κάθε περίπτωση, οι νέοι προϊστάμενοι θα ενισχυθούν στα καθήκοντά τους από σεμινάρια που θα οργανωθούν με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, όσον αφορά τις προαναφερόμενες πράξεις, προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάληψη των νέων καθηκόντων τους.

Επί του άρθρου 63

Πρόσωπα που βρίσκονται στην ίδια θέση τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης σύμφωνα με τη συνταγματική αρχή της ισότητας. Η προτεινόμενη ρύθμιση κρίνεται αναγκαία για λόγους ίσης μεταχείρισης του προσωπικού των έμμισθων υποθηκοφυλακείων και του προσωπικού των εμμισθοποιημένων υποθηκοφυλακείων που πλέον έχουν μετατραπεί σε έμμισθα. Το ίδιο δικαίωμα μετάταξης έχει ήδη παρασχεθεί στο προσωπικό των έμμισθων υποθηκοφυλακείων με τα τρία πρώτα εδάφια της παρ. 4 του άρθρου 20 του ν. 4512/2008. Με την προτεινόμενη διάταξη παρέχεται το δικαίωμα αυτό και στο προσωπικό των εμμισθοποιημένων υποθηκοφυλακείων που έχουν εξομοιωθεί με έμμισθα και πλέον είναι έμμισθα, συμπεριλαμβανομένων των αποσπασμένων υπαλλήλων. Όσον αφορά την παρ. 8 του άρθρου 20 του ν. 4512/2018, η τροποποίησή της κρίνεται αναγκαία προκειμένου να μην απογυμνωθούν τα υποθηκοφυλακεία από το ήδη ελάχιστο προσωπικό τους, χωρίς καν τη θέση σε γνώση και τη συναίνεση του Υπουργείου Δικαιοσύνης, που παραμένει καθ' ύλην αρμόδιο για την ομαλή λειτουργία των υποθηκοφυλακείων και την προσήκουσα εξυπηρέτηση των πολιτών από τις υπηρεσίες τους.

Επί του άρθρου 64

Τίθεται η έναρξη ισχύος των προτεινόμενων διατάξεων.